

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FARMACEUTICKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ
KATEDRA SOCIÁLNÍ A KLINICKÉ FARMACIE

VYBRANÉ POJMY V LÉKÁRENSTVÍ A FARMACII

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:
RNDr. Jana Kotlářová, Ph.D.

HRADEC KRÁLOVÉ 2006

Radka Petrakovičová

Mé poděkování patří RNDr. Janě Kotlářové, Ph.D. za odborné znalosti a připomínky, které mi pomohly při vypracování diplomové práce. Chci také poděkovat celé své rodině za podporu při studiu.

OBSAH

OBSAH	3
SEZNAM ZKRATEK	5
1. ÚVOD A CÍL PRÁCE	6
2. TEORETICKÁ ČÁST	7
2.1. DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ POUŽÍVANÝCH VE FARMACII	7
2.1.1 Lékopisné definice	7
2.1.2 Aktuálně platné definice	7
2.1.3 Obecné porovnání definic základních pojmů	11
2.2. VENENA, SEPARANDA A NÁVYKOVÉ LÁTKY V LÉKOPISECH	13
2.2.1 Vybrané lékopisné tabulky	13
2.2.2 Aktuálně platné definice a ustanovení	14
2.2.3 Obecné porovnání vybraných lékopisných tabulek a ustanovení	14
2.3. SLOVNÍKY	15
2.3.1 Zaměření slovníků	15
2.3.2 Struktura slovníků	15
2.3.3 Popis hesla	16
3. METODICKÁ ČÁST	17
3.1. PRŮZKUM MEZI STUDENTY	17
3.1.1 Sběr dat	17
3.1.2 Zpracování dat	17
3.2. DALŠÍ VYHLEDÁVÁNÍ POJMŮ	18
3.2.1 Tištěné zdroje	18
3.2.2 Ostatní zdroje	18
3.3. TVORBA PŘEHLEDU VYBRANÝCH POJMŮ	19
4. PRAKTICKÁ ČÁST	20
4.1. PRŮZKUM MEZI STUDENTY	20
4.2. PŘEHLED VYBRANÝCH POJMŮ	25
5. DISKUZE	51
5.1. PRŮZKUM MEZI STUDENTY	51
5.1.1 Vyřazené pojmy	51

5.1.2	Pojmy s nejčastějším výskytem	52
5.1.3	Sjednocené pojmy stejného významu	55
5.2.	TVORBA PŘEHLEDU VYBRANÝCH POJMŮ	59
5.3.	NÁVRH SLOVNÍKU VYBRANÝCH POJMŮ	61
6.	ZÁVĚR	63
7.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
8.	PŘÍLOHY	66
8.1.	DEFINICE POJMŮ PODLE ČsL 2 A JEJICH TŘÍDĚNÍ	66
8.2.	DEFINICE POJMŮ PODLE ČsL 3 A JEJICH TŘÍDĚNÍ	67
8.3.	DEFINICE POJMŮ PODLE ČsL 4 A JEJICH TŘÍDĚNÍ	69
8.4.	UKÁZKA ZE VŠEOBECNÉ ENCYKLOPEDIE	71
8.5.	UKÁZKA ZE SLOVNÍKU CIZÍCH SLOV	72
9.	ŽIVOTOPIS	73

SEZNAM ZKRATEK

ATB	antibiotika
ČL	Český lékopis
ČsL	Československý lékopis
EU	Evropská unie
FaF UK	Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy
HVLP	hromadně vyráběné léčivé přípravky
IPLP	individuálně připravované léčivé přípravky
LL	léčivá (é) látka (y)
LP	léčivé přípravky
NL	návyková (é) látka (y)
OL	omamné látky
orig.	originální
OTC	volně prodejné léčivé přípravky
PL	pomocná (é) látka (y)
PLP	připravované léčivé přípravky
PP 92	Praescriptiones pharmaceutice 92
PT	psychotropní látky
S	synonymum
Sb.	Sbírka zákonů
Sk.	skupina
ung.	unguentum
zast.	zastaralý výraz
zdrav.	zdravotní/ zdravotnické

1. ÚVOD A CÍL PRÁCE

Farmacie se postupem času vyvíjela z původního léčitelství až do aktuální současnosti. S tímto faktem se také rozvíjela mluva mezi odbornými pracovníky ve zdravotnictví a ve farmacii, ale i mezi lékárníkem a pacientem

Pro řadu pacientů, kteří navštěvují lékárnou, je obtížné si zapamatovat správné názvy léků. Proto se může stát, že přijde pacient požadující fialovou vodičku nebo borovku. Zkušený lékárník už ví, co si pacient přeje, ale pro studenty se tato situace stává složitou. Sami lékárníci také velmi často využívají slangové pojmy, které jsou v lékárnách tradičně zavedené. Mnohdy jsou převzaté z cizích jazyků, v mnoha případech došlo ke zjednodušení výslovnosti daného pojmu nebo k jeho zkrácení.

Při studiu farmacie jsou studenti konfrontováni s výrazy z oblasti farmacie a lékárenství, s nimiž se v běžném životě nesetkali. Na farmaceutické fakultě se po studentech požaduje přesné, konkrétní a správné vyjadřování určité skutečnosti. Sama ze své zkušenosti však mohu přiznat, že není snadné se dobře orientovat v odborné terminologii a lékárnické hantýrce.

Cílem diplomové práce zaměřené na pojmy z oboru farmacie a oborů, které s ní souvisí, bylo provést průzkum mezi studenty 1. ročníku, kteří měli uvést zajímavé nebo neznámé pojmy ze svých praxí v lékárnách. Druhým hlavním úkolem bylo získané pojmy zpracovat a použít je jako východisko pro tvorbu Přehledu vybraných pojmů, doplněného o další mnou nalezené pojmy, které jsem sama vyhledala nebo se s nimi setkala na praxích. Tento Přehled bude základním podkladem pro vytvoření budoucího Slovníku vybraných pojmů ve farmacii, který by měl sloužit především studentům farmacie, ale i laické veřejnosti k lepší komunikaci a orientaci v oboru farmacie. Je totiž třeba si uvědomit, že základem účinné komunikace mezi odborníky i mezi lékárníkem a pacientem, je vždy přesná formulace pojmů

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ POUŽÍVANÝCH VE FARMACII

2.1.1 Lékopisné definice

Lékopis je jedna ze základních právních norem v oblasti léčiv, závazná pro všechny, kteří profesionálně zacházejí s léčivy. Stanoví požadavky na jakost, postup při přípravě, zkoušení, uchovávání a dávkování léčiv.

Pro porovnání pojmů léčiva, léčivé látky, léky, pomocné látky a obvazové prostředky jsem použila všechna vydání Československého lékopisu (ČsL 1, ČsL 2, ČsL 3, ČsL 4) a Českého lékopisu (ČL 1997, ČL 2002, ČL 2005) včetně příslušných Doplnků. Definice daných pojmů jsou uvedeny poprvé v ČsL 2²⁾ a dále se vyskytují v ČsL 3⁴⁾ i ČsL 4¹⁾. Od vydání Českého lékopisu 1997⁵⁾ přestávají být definice pojmů obsaženy v lékopisech, ale jsou zařazeny přímo do vyšších právních norem, do zákona o léčivech³⁰⁾ a do zákona o zdravotnických prostředcích²⁴⁾.

V ČsL 2²⁾ jsou pojmy rozděleny na 1. léčiva, 2. léčivé látky, 3. léky a 4. pomocné látky a technické pomocné látky. Léčiva se dále dělí na drogy, farmaceutické lučebniny (což jsou chemicky jednotné látky anorganické, organické nebo anorganickoorganické) a farmaceutické látky. Léčivé přípravky se rozdělují na farmaceutické, imunologické, diagnostické, dentální přípravky, desinfekční a desinsekční prostředky. Další pojmy se už dále nečlení. Přesné rozdělení výše uvedených pojmů a doslovné znění definic zachycuje Příloha 8.1.

V ČsL 3⁴⁾ a ČsL 4¹⁾ jsou léčiva rozdělena 1. na chemicky jednotná a chemicky nejednotná léčiva, 2. léčivé přípravky a 3. léky, oproti ČsL 2, kde se tyto pojmy vyskytují jako samostatně zařazené pojmy. Definice pomocných látek jsou v těchto lékopisech uvedeny samostatně, ale v ČsL 4 jsou navíc rozděleny na farmaceutické pomocné látky a technické pomocné látky. V ČsL 3⁴⁾ je uvedena definice pro obvazové prostředky, které jsou v ČsL 4¹⁾ zařazeny spolu se šicími chirurgickými prostředky mezi prostředky zdravotnické techniky. Přesné rozdělení a doslovné znění definic jednotlivých pojmů zachycuje Příloha 8.2. a Příloha 8.3.

2.1.2 Aktuálně platné definice

Za závazné definice jsou považovány všechny definice převzaté z aktuálně platných zákonů. V případě základních pojmů používaných ve farmacii se jedná

o následující zákony – zákon o léčivech ³⁰⁾, zákon o zdravotnických prostředcích ²⁴⁾ a zákon o návykových látkách ²⁷⁾. Přesné definice jsou uvedeny dále.

Pojmy léčiva, léčivé látky, léčivé přípravky, pomocné látky a řada dalších (např. humánní léčivý přípravek, hromadně vyráběný léčivý přípravek, šarže) jsou definovány v zákoně č. 79/1997 Sb. o léčivech ³⁰⁾. Ke změně definice léčivého přípravku došlo v zákoně č. 129/2003 Sb. (úplné znění zákona se všemi novelami uvádí zákon č. 269/2003) ²⁵⁾.

LÉČIVY se rozumějí léčivé látky nebo jejich směsi anebo léčivé přípravky, které jsou určeny k podání lidem nebo zvířatům, nejde-li o doplňkové látky. ³⁰⁾.

LÉČIVÝM PŘÍPRAVKEM se rozumí jakákoliv látka nebo kombinace látek určená k léčení nebo předcházení nemoci u lidí nebo zvířat. Za léčivý přípravek se rovněž považuje jakákoliv látka nebo kombinace látek, které lze podat lidem nebo zvířatům za účelem stanovení lékařské diagnózy k obnově, úpravě či ovlivnění jejich fyziologických funkcí ²⁹⁾.

LÁTKOU se rozumí jakákoliv látka bez ohledu na její původ, který může být:

- a) lidský, například lidská krev, její složky a přípravky z lidské krve
- b) zvířecí, například mikroorganismy, celí živočichové, části orgánů, živočišné sekrety, toxiny, extrakty či přípravky z krve
- c) rostlinný nebo chemický ²⁹⁾.

LÉČIVOU LÁTKOU se rozumí jakákoli látka určená k tomu, aby byla součástí léčivého přípravku, která způsobuje jeho účinek: tento účinek je zpravidla farmakologický, imunologický nebo spočívá v ovlivnění metabolismu ²⁹⁾.

POMOCNÝMI LÁTKAMI se rozumějí látky, které jsou v použitém množství bez vlastního léčebného účinku a

- a) umožňují nebo usnadňují výrobu, přípravu a uchovávání léčivých přípravků nebo jejich aplikaci
- b) příznivě ovlivňují farmakokinetické vlastnosti léčivých látek obsažených v léčivých přípravcích ^{29, 30)}.

Zdravotnické prostředky jsou deklarovány v zákoně č. 123/2000 Sb. o zdravotnických prostředcích ²⁴⁾ a upřesněny jeho novelou č. 130/2003 Sb. (úplné znění zákona uvádí zákon č. 346/2003 Sb.) ²⁶⁾.

ZDRAVOTNICKÝM PROSTŘEDKEM se rozumí nástroj, přístroj, pomůcka, zařízení, materiál nebo jiný předmět anebo výrobek používaný samostatně nebo v kombinaci, včetně potřebného programového vybavení, který je výrobcem nebo dovozcem určen pro použití u člověka pro účely

a) diagnózy, prevence, monitorování, léčby nebo mírnění nemoci,

b) diagnózy, monitorování, léčby, mírnění nebo kompenzace poranění nebo zdravotního postižení,

c) vyšetřování, náhrady anebo modifikace anatomické struktury či fyziologického procesu,

d) kontroly početí,

a který nedosahuje své hlavní zamýšlené funkce v lidském organismu nebo na jeho povrchu farmakologickým nebo imunologickým účinkem nebo ovlivněním metabolismu, jehož funkce však může být takovými účinky podpořena.

(2) Za zdravotnický prostředek se považuje i výrobek,

a) určený k podání léčiva; pokud však tento výrobek je uveden na trh tak, že zdravotnický prostředek a léčivo tvoří jediný integrální výrobek určený výlučně k jednorázovému použití v této kombinaci, vztahuje se na něho zvláštní právní předpis. Pro požadavky bezpečnosti a účinnosti takového zdravotnického prostředku platí zvláštní právní předpisy,

b) který obsahuje jako integrální část látku, která při samostatném použití může být považována za léčivo a která působí na tělo účinkem doplňujícím účinek zdravotnického prostředku,

c) který je činidlem, výsledkem reakce, kalibrátorem, kontrolním materiálem, sadou, nástrojem, přístrojem, zařízením nebo systémem používaným samostatně nebo v kombinaci zamýšlené výrobcem k použití in vitro pro zkoumání vzorků, včetně darované krve a tkání získaných z lidského těla, s cílem získat informace o fyziologickém nebo patologickém stavu nebo o vrozené anomálii nebo pro stanovení bezpečnosti a kompatibility s možnými příjemci anebo pro sledování

léčebných opatření (dále jen „zdravotnický prostředek in vitro“). Za zdravotnický prostředek in vitro se považuje i nádoba vakuového nebo jiného typu specificky určená výrobcem pro primární kontrolu a ochranu vzorků, získaných z lidského těla za účelem diagnostického vyšetření in vitro. Výrobky pro všeobecné laboratorní použití nejsou zdravotnickými prostředky in vitro, pokud tyto výrobky nejsou z hlediska své charakteristiky výrobcem specificky pro použití in vitro určené,

d) zhotovený individuálně podle lékařského předpisu, kterým lékař vydává individuální návrh charakteristik zdravotnického prostředku určeného pouze k použití jmenovanou fyzickou osobou,

e) určený výrobcem ke klinickému hodnocení nebo klinickým zkouškám prováděným klinickým výzkumným pracovníkem (dále jen „zkoušející“) v souladu s § 8 až 14; kvalifikace a specializace lékaře nebo jiné kvalifikované fyzické osoby k provádění klinického hodnocení nebo klinických zkoušek, musí odpovídat

1. zkoušenému zdravotnickému prostředku,
 2. zdravotnímu stavu
 - 2.1. nemocné fyzické osoby (dále jen „pacient“), nebo
 - 2.2. fyzické osoby, která je zařazena do srovnávací skupiny,
- která se dobrovolně podrobí klinickým zkouškám (dále jen „subjekt“),

f) jehož činnost je závislá na zdroji elektrické nebo jiné energie nebo na jiném energetickém zdroji, než je energie, kterou bezprostředně produkuje lidské tělo nebo která vzniká následkem gravitace, určený k úplnému nebo částečnému zavedení lékařem do lidského těla s tím, že zůstane na místě zavedení, a to i v případě, že je určen k podání léčiva nebo obsahuje-li jako integrální součást látku, která při samostatném použití může být považována za léčivo. Tento prostředek lze vyrábět i

1. na zakázku podle písmene d),
2. pro účely klinických zkoušek podle písmene e),

g) obsahující jako svou nedílnou součást látku, která může být při samostatném použití považována za složku léčivého přípravku nebo za léčivý přípravek pocházející z lidské krve nebo lidské plazmy podle zvláštního právního předpisu a která může působit na lidské tělo doplňujícím účinkem k účinku výrobku.

V takovém případě musí být výrobek posuzován a schvalován jako zdravotnický prostředek.

(3) Za zdravotnický prostředek se rovněž považuje výrobek, který není zdravotnickým prostředkem podle odstavce 1, ale je určen výrobcem specificky k použití společně se zdravotnickým prostředkem tak, aby umožnil jeho použití v souladu s účelem, který mu výrobce určil, (dále jen „příslušenství“) ²⁴⁾.

Závazné definice omamných a psychotropních látek, prekursorů a pomocných látek vycházejí ze zákona návykových látkách č. 167/1998 ²⁷⁾. Pomocné látky byly obsaženy původně pouze v jediné příloze, v novele zákona v roce č. 117/2000 Sb. ³¹⁾, kterým se mění zákon o návykových látkách č. 167/1998 byly rozděleny do dvou, takže se i celkový počet příloh zákona zvýšil z deseti na jedenáct.

NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI se rozumí omamné látky a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1 až 7 zákona o návykových látkách. ²⁷⁾.

PREKURSOREM se rozumí látka uvedená v příloze č. 9 zákona o návykových látkách, jakož i roztok, směs nebo přírodní produkt v jakémkoli fyzikálním stavu obsahující jednu nebo více látek uvedených v příloze č. 9 tohoto zákona, kromě látek uvedených v § 1 odst. 2 tohoto zákona. ²⁷⁾.

2.1.3 Obecné porovnání definic základních pojmů

Během let docházelo k úpravám definic daných pojmů. Při celkovém porovnávání definic pojmů je patrné, že se stávají spíše složitější a obsáhlejší.

U definice léčiva došlo k malým změnám, které se týkaly upřesnění, pro koho je léčivo určeno a k čemu slouží. Definice léčivého přípravku se v ČsL 2 ²⁾, ČsL 3 ⁴⁾ a ČsL 4 ¹⁾ příliš neliší. Definice z ČsL 4 ¹⁾ byla převzata jako výchozí do zákona o léčivech č. 79/1997 Sb. ³⁰⁾, avšak byla rozšířena a byly podrobněji rozvedeny jednotlivé druhy léčivých přípravků.

Podle tohoto zákona ³⁰⁾ se LÉČIVÝMI PŘÍPRAVKY rozumějí přípravky získané technologickým zpracováním léčivých látek a pomocných látek, jakož i rostlin využívaných pro farmaceutické a terapeutické účely, a to samostatně nebo ve směsi, do určité lékové formy, balené ve vhodných obalech a náležitě označené, které jsou určeny k podání lidem (dále jen „humánní léčivé přípravky“) anebo k podání zvířatům (dále jen „veterinární léčivé přípravky“). Jsou jimi rovněž

- a) veterinární přípravky obsahující léčivé látky nebo jejich směsi určené k použití v krmivech nebo v nápojích,
- b) desinfekční a desinsekční přípravky určené k přímému styku s organismem
 1. člověka,
 2. zvířete a s krmivy, pokud mohou ohrožovat zdraví zvířat nebo zdravotní nezávadnost živočišných produktů,
- c) diagnostické přípravky určené k přímému styku s organismem člověka nebo zvířete,
- d) imunobiologické přípravky,
- e) transfúzní přípravky a krevní deriváty,
- f) radiofarmaka,
- g) homeopatické přípravky,
- h) léčivé čaje a léčivé čajové směsi,
- i) léčebná dietetika.³⁰⁾

V zákoně č. 129/2003 Sb.²⁵⁾, který novelizuje původní zákon o léčivech³⁰⁾, je tato definice uvedena do souladu s legislativou EU. Je výrazně zestručněna a dle názoru některých odborníků méně vystihuje podstatu léčivého přípravku než původní podoba před novelou zákona.

V zákoně o léčivech³⁰⁾ nejsou zahrnuty definice léku, obvazových prostředků a prostředků obalové techniky jako tomu bylo v Československých lékopisech. Definice pojmu léku je naposledy uvedena v ČsL 4¹⁾.

Při srovnání definic pojmu zdravotnický prostředek v ČsL 2²⁾ až ČsL 4¹⁾ se zákonem o zdravotnických prostředcích²⁴⁾ lze zjistit, že tato definice byla podstatně rozšířena a stala se velmi složitou až nepřehlednou (viz kap. 2.1.2).

Významově zcela odlišná definice pro pomocné látky se nachází v zákoně o návykových látkách²⁷⁾. Z celého rozsahu pomocných látek vymezeného zákonem o léčivu³⁰⁾ (viz kap. 2.1.2) jsou zde pomocné látky zúženy pouze na ty, které souvisejí s výrobou návykových látek.

2.2. VENENA, SEPARANDA A NÁVYKOVÉ LÁTKY V LÉKOPISECH

2.2.1 Vybrané lékopisné tabulky

Venena a separanda jsou uvedena ve všech Československých lékopisech (ČsL 1, ČsL 2, ČsL 3, ČsL 4) a Českých lékopisech (ČL 1997, ČL 2002 a ČL 2005) v podobě samostatných tabulek. (Pozn. Pojem láhev používaný v lékopisech označuje nádobu, v níž jsou uchovávány suroviny a které se také jednoduše říká stojatka.)

V ČsL 1³⁾ jsou venena zařazena v Tabulce I, jsou označena dvěma křížky („+ +“). Musí se uchovávat v uzamčené skříni a v láhvích se zabroušenou křížovou zátkou. Název léčiva na láhvi musí být bílý na černém štítku. Na láhvích musí být napsány nejvyšší dávky, a to i na uzávěru, bílým písmem na černém podkladu.

Tabulka II obsahuje separanda, která jsou označena jedním křížkem („+“). Separanda se musí uschovávat odděleně od ostatních léčiv, v lahvích se zabroušenou křížovou zátkou. Také u nich musí být na láhvích a zátkách uvedeny názvy a nejvyšší dávky psané červeným písmem na bílém podkladě. ČsL 1³⁾ obsahuje Tabulku III, kde jsou uvedena další separanda, která se musí uchovávat odděleně i od léčiv uvedených v Tabulce II. U separand z Tabulky III. nejsou na láhvích uvedeny nejvyšší dávky a nemusí mít křížovou zátku s nápisem.

Stejné uspořádání tabulek se nachází i v ČsL 2²⁾. Separanda v Tabulce II označená „§“ nebo „(§)“ a („+“) podléhají ustanovení zákona č. 23/1955 zákonné opatření o jedech a látkách škodlivých zdraví²⁸⁾. Jedná se o omamné látky, které se musí uchovávat v uzamčené skříni a být označeny šikmým modrým pruhem.

V ČsL 3⁴⁾ a ČsL 4¹⁾ jsou venena a separanda rozdělena pouze do dvou tabulek, Tabulka I - Venena označená („+ +“) a Tabulka II - Separanda označená („+“) neboť došlo ke spojení obou tabulek separand do jedné společné. Jejich označení a uschování se neliší od ČsL 2²⁾. Separanda v Tabulce II, která jsou označena jedním paragrafem („§“) nebo paragrafem v závorce „(§)“, podléhají příslušným ustanovením o návykových látkách a musí být psány červeným písmem na bílém podkladě se šikmým modrým pruhem.

ČL 1997⁵⁾ obsahuje Tabulku I, kde jsou omamné látky značené dvěma paragrafy („§§“) a psychotropní látky značené jedním paragrafem („§“) na rozdíl od

ČsL 3 ⁴⁾ a ČsL 4 ¹⁾. Omamné a psychotropní látky se uchovávají v samostatných místnostech nebo v kovových uzamčených skříních a označují se štítky s červeným písmem na bílém podkladě. Omamné látky musí mít na štítku i šikmý modrý pruh. V Tabulce II jsou uvedena venena a v Tabulce III separanda. Jejich štítky a označení se nemění od ČsL 4 ¹⁾. V ČL 1997 ⁵⁾ na stojátkách s léčivými nemusi být uvedeny nejvyšší dávky oproti ČsL 4 ¹⁾.

Uspořádání omamných a psychotropních látek, venen a separand do tabulek v ČL 2002 ⁶⁾ a ČL 2005 ⁷⁾ se neliší od předcházejícího lékopisu. Tabulka I obsahuje omamné látky značené („§§“) a psychotropní látky značené („§“). Pokud se jedná o venena jsou značena („+ +“) a separanda („+“). Lékopis v této tabulce nově uvádí i pojem prekursorů, které označuje paragrafem v závorce „(§)“.

Rozdělení omamných a psychotropních látek v Tabulce I striktně vychází z jejich klasifikace podle aktuálního zákona o návykových látkách ²⁷⁾ Prekursorů a pomocných látek jsou uvedeny v přílohách č. 9, 10, 11 tohoto zákona, proto jsou uvedeny v Tabulce I, i když se nejedná přímo o OL nebo PT. Lékopisy ^{6, 7)} přesně vymezují místa pro uchovávání omamných látek, psychotropních látek, prekursorů a pomocných látek. Omamné a psychotropní látky se označují červeným písmem na bílém podkladě a omamné látky, které patří do přílohy č. 1 a psychotropní látky v příloze č. 5 zákona č. 167/1998 musí být navíc označeny šikmým modrým pruhem na štítku.

2.2.2 Aktuálně platné definice a ustanovení

VENENA jsou léčiva uvedená v Tabulce II Českého lékopisu ⁷⁾. Zahrnují velmi silně účinná léčiva (zvláště nebezpečné jedy) zařazená v ČL 2005 a označená v tabulkové části lékopisu („+ +“). V lékárnách se skladují v uzamčené skříně (seclusa) a označují se štítky s bílým písmem na černém pozadí.

SEPARANDA jsou léčiva uvedená v Tabulce III Českého lékopisu ⁷⁾. Zahrnují silně účinná léčiva a žiraviny zařazené v ČL 2005, označené v tabulkové části lékopisu („+“). V lékárnách se skladují odděleně od ostatních léčiv a označují se štítky s červeným písmem na bílém podkladě.

2.2.3 Obecné porovnání vybraných lékopisných tabulek a ustanovení

Při celkovém srovnání všech uvedených lékopisů je patrné, že barva písma a podklad štítků se v průběhu času neměnily. Označení venen dvěma křížky („+ +“)

a separand jedním křížkem („+“) zůstalo u všech lékopisů stejné. Od vydání ČL 1997 se nemusí na stojátkách uvádět nejvyšší dávky venen a separand, dále také není specifikován typ uzávěru stojatek.

U separand postupně došlo k vyčlenění omamných látek a později i psychotropních látek a jejich specifickému označení. Český lékopis ¹⁾ zrušil tradiční Tabulku I. - Venena a zaměnil ji za Tabulku I. - Omamné a psychotropní látky. Změnilo se také tradiční označování omamných a psychotropních látek pomocí paragrafů, byly např. zavedeny dva paragrafy pro OL a přidáno navíc označení křížkem.

2.3. SLOVNÍKY

2.3.1 Zaměření slovníků

V dnešní době jsou k dispozici četné druhy slovníků např. slovníky cizích jazyků, výkladové slovníky hesel a naučné slovníky určené pro speciální obory jako medicína, technické obory, humanitní a další obory. Mezi slovníky lze zařadit také výkladové nebo všeobecné encyklopedie. Při zmínce o slovníku se mnoha lidem vybaví především překladové slovníky z cizích jazyků, ale tímto druhem slovníku se ve své práci nezabývám.

Slovníky mohou být v klasické knižní podobě, ale v posledních letech nabývá na významu stále více se rozšiřující elektronická podoba slovníků. Účelem každého obecného slovníku či encyklopedie je podat širokému okruhu čtenářů základní stručné informace nebo obsáhlejší souhrn poznatků, vědomostí a zkušeností ze všech oborů lidské činnosti. U slovníků, které jsou určeny pro určité odvětví (např. medicína, hudba), se používá vysvětlení, které se vztahuje k danému oboru.

2.3.2 Struktura slovníků

Pro strukturu slovníků nejsou dána závazná pravidla, uspořádání slovníku plně závisí na autorovi. Při porovnání několika druhů slovníků ^{14, 15, 18)} jsem zjistila, že obsahují určité části, které se vyskytují ve všech slovnících, ale v různé návaznosti na sebe. Rozsáhlé slovníky jsou rozděleny do více dílů.

Na začátku každého je obvykle uveden obsah, který vymezuje jednotlivé oddíly slovníku a jejich náplň. Poté následuje předmluva a úvod. Tyto části však nemusí být vždy zastoupeny, někdy je uvedena pouze jedna z nich. V předmluvě je

uvedeno, proč slovník vznikl, komu je určen a jak je koncipován. Autor zde přibližuje způsob výběru hesel a jejich řazení. Nedílnou součástí publikace je seznam použitých zkratk s jejich rozepsáním, dále seznam různých znaků a jejich význam.

Nejobsáhlejší a nejdůležitější částí slovníku je samotný seznam hesel. U valné většiny slovníků jsou jednotlivá hesla seřazena podle české abecedy. Některé přehledové slovníky jsou rozděleny na speciálně zaměřené oblasti (např. zeměpis, historii apod.) a v rámci dané části jsou hesla utříděna abecedně. Slovníky, které zachycují určitý časový vývoj, mohou být řazeny chronologicky. Rozsah této části publikace závisí na celkovém počtu hesel zahrnutém do slovníku a dále na míře podrobnosti výkladu.

Některé výkladové slovníky obsahují jmenný rejstřík nebo rejstřík pojmů. Rejstřík slouží k rychlému vyhledání údajů o konkrétní osobnosti nebo výskytu pojmu, který většinou není totožný s heslem ve slovníku. V závěrečné části se nachází použitá, případně další doporučená literatura, která umožní čtenáři nalézt podrobnější informace. Někdy je slovník doplněn životopisem autora.

2.3.3 Popis hesla

Struktura konkrétního hesla je v různých slovnících odlišná, ale v základním principu se přesto shodují. U každého hesla je vždy uvedeno jeho vysvětlení. Někdy pouze formou základní informace, jindy poměrně obširným výkladem. Pokud má dané heslo více významů nebo se používá ve více oborech, je připojeno současně několik různých vysvětlení. U slov cizího původu je v hranaté závorce hned za heslem zachycena jeho výslovnost.

Mohou zde být i různé značky, které např. odkazují na jiné nebo příbuzné heslo. Nejčastěji ve slovníku cizích slov je u hesla také upřesněn rod a jazyk, z kterého je výraz převzat. Občas je objasněno, od jakého slova je odvozen. V některých slovnících jsou k vybraným heslům zmíněna slova opačného významu. Zvláště v ilustrovaných slovnících nebo výkladových encyklopediích jsou hesla doplněna o grafickou stránku formou obrázků, schémat, fotografií apod. Toto znázornění přispívá k lepšímu pochopení a představení si hesla. Ukázka uspořádání a popis hesel z několika slovníků jsou uvedena v příloze 8.4. a 8.5.

3. METODICKÁ ČÁST

3.1. PRŮZKUM MEZI STUDENTY

3.1.1 Sběr dat

Jedním z významných podkladů pro mou diplomovou práci se staly materiály získané ve spolupráci se studenty v akademickém roce 2003/2004. Každý student prvního ročníku během prázdnin absolvoval týdenní propedeutickou praxi v lékárně. Pro mnohé z nich to bylo první setkání s fungováním a prací v lékárně, většina z nich se zde setkala s novými a neznámými pojmy. Studenti měli za úkol po ukončení praxe vypracovat zprávu o jejím průběhu a dále napsat minimálně 5 různých pro ně zajímavých nebo neznámých pojmů a uvést jejich stručnou charakteristiku.

Požadované materiály studenti odevzdali na katedře sociální a klinické farmacie FaF UK v Hradci Králové, kde jsem si je vyzvedla.

3.1.2 Zpracování dat

Získala jsem celkem 191 odevzdaných prací (souborů). Nejdříve jsem prošla všechny práce. Zjistila jsem, že požadované pojmy nebyly vůbec uvedeny u 19 prací. Tyto práce jsem dále nezahrnovala do svého průzkumu. Ve zbývajících 172 pracích se v 60 případech nacházely pojmy bez bližšího vysvětlení a 112 prací bylo s pojmy i jejich charakteristikou. Studenti nejčastěji uváděli 5 pojmů, výjimečně méně (minimum bylo 3) a několik prací zachytilo 7-10 výrazů.

Tab. 1 Rozdělení sledovaných souborů

Typ souborů	Počet	%	Soubory s pojmy	Počet	%
Soubory s pojmy	172	90,05	Pojmy s vysvětlením	112	65,12
			Pojmy bez vysvětlení	60	34,88
			Celkem	172	100,00
Soubory bez pojmů	19	9,95			
Celkem	191	100,00			

Dalším krokem bylo, že jsem začala do sešitu postupně vypisovat získané pojmy. Zapisovala jsem veškeré pojmy i se všemi pravopisnými obměnami. Po ukončení této fáze jsem provedla vyřazení pojmů, které dle mého názoru vhodně

nezapadaly do konceptu mé práce. Vyřazené pojmy (např. konkrétní analytické metody nebo označení distributorů) pro úplnost připojuji v kap.5.1.1.

Po pročištění a sumarizaci databáze zpracované v sešitě jsem vytvořila v programu Microsoft Excel základní tabulku nalezených pojmů spolu s celkovým počtem jejich výskytu (viz Tab. 2). Tato tabulka sloužila jako výchozí pro podrobnější zpracování a pro hlavní cíl mé práce - tvorbu Přehledu vybraných pojmů.

3.2. DALŠÍ VYHLEDÁVÁNÍ POJMŮ

Pouhé zahrnutí pojmů nalezených v rámci průzkumu mezi studenty jsem nepovažovala za dostatečné pro vytvoření Přehledu vybraných pojmů, a proto jsem hledala možnosti rozšíření pojmů i jinými způsoby – viz dále. Nové pojmy jsem vždy zapisovala do samostatné pomocné tabulky, kterou však v diplomové práci přímo neprezentuji.

3.2.1 Tištěné zdroje

Během studia jsem se i já sama setkala s pro mě do té doby neznámými nebo zajímavými pojmy. Vše začalo již v 1. ročníku při studiu historie farmacie. Proto jsem také do Přehledu vybraných pojmů pro zajímavost uvedla několik příkladů pojmů, které se používaly v dřívějších dobách. Tyto pojmy jsem převzala z publikace¹⁹⁾.

Další pojmy jsem čerpala z výuky předmětů, které se vyučují na Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové. Nejvýhodnějším zdrojem pojmů byla doporučená literatura pro předměty Sociální farmacie, Lékárenství a Farmaceutická technologie. Neocenitelnou pomůckou se ukázaly přednášky z výše uvedených předmětů, ať již v psané formě nebo na webových stránkách FaF UK.

Mezi další tištěné zdroje pro hledání zajímavých pojmů a jejich vysvětlení patřily Farmaceutická propedeutika, Technologie přípravy nesterilních léčiv a Slovník cizích slov^{20, 8, 15)}.

3.2.2 Ostatní zdroje

Dalším zdrojem se stal internet, kde na stránkách, které jsou často využívány lékárníky¹⁰⁾, jsem hledala neznámé nebo zajímavé pojmy. Musím však přiznat, že jsem příliš nových neobjevila. Internet mi však podstatně pomohl k hledání širšího vysvětlení nebo k nalezení či upřesnění definic jednotlivých pojmů.

Během vlastní praxe jsem se také setkala s různými obvykle slangovými pojmy, ale mnohé z nich uváděli studenti ve svých materiálech, takže paletu v Přehledu vybraných pojmů výrazně nerozšířili.

Pokud jsem narazila na problém související s vysvětlením, konzultovala jsem ho se svou matkou, která je znalá dřívější i současné terminologie, neboť již třicet let pracuje jako magistra v lékárně. Její dlouholeté zkušenosti mi pomohly k lepšímu pochopení a vysvětlení daných pojmů ²¹⁾.

3.3. TVORBA PŘEHLEDU VYBRANÝCH POJMŮ

Vhodné pojmy převzaté z Tab. 2, vzniklé na základě průzkumu mezi studenty (s častým výskytem nebo dle mého názoru zajímavé), rozšířené o mnou nalezené pojmy z pomocné tabulky, jsem soustředila do souhrnné databáze, která tvořila základ mého Přehledu vybraných pojmů. Definice nebo výklad jednotlivých pojmů jsem čerpala z následujících zdrojů ^{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31)}.

Při zpracování pojmů ze souhrnné databáze jsem přemýšlela, jak je jednoduše, účelně a přehledně zpracovat do co nejlépe využitelného formátu. Některé z možných variant uspořádání tabulky diskutuji v kap. 5.3. Nakonec jsem se rozhodla pro vytvoření poměrně jednoduché tabulky s dělením do čtyř sloupců. Postupně jsem doplnila celou tabulku, vždy minimálně sloupce 1 a 3. (viz Tab. 3)

4. PRAKTICKÁ ČÁST

4.1. PRŮZKUM MEZI STUDENTY

Základní tabulka byla vytvořena z dat získaných od 172 studentů 1. ročníku. Po vyřazení některých pojmů (viz kap. 5.1.1) mi zůstalo k dispozici 190 druhů různých pojmů při celkovém počtu výskytů 852. Pojmy jsou seřazeny podle klesající četnosti výskytu. Procentuální zastoupení je vztaženo na celkový výskyt všech pojmů (100 % = 852). Ve čtvrtém sloupci je navíc vyznačeno, u kterých pojmů se případně vyskytla synonyma. (viz Tab. 2)

Tab. 2: Základní tabulka pojmů

Pojem	Četnost	%	Syn.
Pistil	40	4,69	S
Tára	35	4,11	
Kopistka	34	3,99	S
Rajbšál	34	3,99	S
Rapšál	32	3,76	S
Signatura	30	3,52	S
Expirace	27	3,17	S
Retaxace	26	3,05	
Taxa laborum	25	2,93	
Pistyl	21	2,46	S
Bralenka	20	2,35	S
Lékovka	20	2,35	
Oficina	18	2,11	
Štantka	18	2,11	S
Opodeldočka	16	1,88	S
Expedice	14	1,64	
Taxace	14	1,64	
Separanda	13	1,53	
Šarže	12	1,41	
Emesy	11	1,29	S
Masťovky	11	1,29	
Pistyl	11	1,29	S
Štandka	11	1,29	S
Pacoš	10	1,17	S
Stojatka	10	1,17	S

Pojem	Četnost	%	Syn.
Karetní brak	9	1,06	
AISLP	8	0,94	
Magistraliter	8	0,94	S
Opiátová kniha	8	0,94	
Parafa	8	0,94	
Těrka	8	0,94	S
Triturace	8	0,94	
Laminár	7	0,82	S
Reibšál	7	0,82	S
Venena	7	0,82	
Dispensace	6	0,70	
Reibschal	6	0,70	S
Čípkovice	5	0,59	
Galenika	5	0,59	
Kapslovačka	5	0,59	
Laminární box	5	0,59	S
Menzura	5	0,59	
Pistýlek	5	0,59	S
Prachovnice	5	0,59	
Třenka	5	0,59	S
Baťůžkaření	4	0,47	
Cukříky	4	0,47	
Labina	4	0,47	S
Parafarmaka	4	0,47	S
Adjustace	3	0,35	
Apatika	3	0,35	
Heliant'ák	3	0,35	
Jariš	3	0,35	
Lenienska	3	0,35	
Otočník	3	0,35	S
Paraléky	3	0,35	S
Přípravka	3	0,35	S
Sanitárka	3	0,35	
SÚKL	3	0,35	
Štandtka	3	0,35	S
Unguátor	3	0,35	

Pojem	Četnost	%	Syn.
Zkoumadla	3	0,35	S
Žádanka	3	0,35	
Atest	2	0,23	
Dispenzační minimum	2	0,23	
Dřezva	2	0,23	
Dodák	2	0,23	S
Dvounulky	2	0,23	
Fýzák	2	0,23	
Inoxia	2	0,23	
Kontraceptiva	2	0,23	
Kontraidikace	2	0,23	
Lékopis	2	0,23	
Opodedok	2	0,23	
Prachy	2	0,23	
Provizor	2	0,23	
Raibšál	2	0,23	S
Recepturní výpis	2	0,23	
Rukoprodej	2	0,23	S
Rukoš	2	0,23	S
Statinové žádanky	2	0,23	
Štuc	2	0,23	
Tabletovačka	2	0,23	
Nulák	2	0,23	
Opiátový recept	2	0,23	S
Větruška	2	0,23	S
Vodárna	2	0,23	
Áčka	1	0,12	
Antýna	1	0,12	
Asekurace	1	0,12	
Autokláv	1	0,12	
Bagasa	1	0,12	
Bradlenka	1	0,12	S
Bralen	1	0,12	S
Borovka	1	0,12	S
Bougie	1	0,12	
Brevíř	1	0,12	

Pojem	Četnost	%	Syn.
Celofánové přířezy	1	0,12	
Černá mast	1	0,12	
Čumáci	1	0,12	S
Dávka	1	0,12	
Dealer	1	0,12	S
Dekliky	1	0,12	
Dělička	1	0,12	
Dermatoid	1	0,12	
Dermatol	1	0,12	
Dexák	1	0,12	
Dodací list	1	0,12	S
Ergouš	1	0,12	
Erděčko	1	0,12	
Erlenka	1	0,12	
Etiketa	1	0,12	S
Expirační doba	1	0,12	S
Expediční místnost	1	0,12	
Fialová vodička	1	0,12	S
Fet	1	0,12	
Galouš	1	0,12	
Genciánka	1	0,12	S
Generická záměna	1	0,12	
Genzka	1	0,12	S
Grémium lékárníků	1	0,12	
Haltova mast	1	0,12	
Indikace	1	0,12	S
Indikační skupina	1	0,12	S
Inkompabilita	1	0,12	
Kapsle	1	0,12	
Karbolka	1	0,12	
Karma	1	0,12	
Kašlačka	1	0,12	
Koník	1	0,12	
Kopist	1	0,12	S
Labák	1	0,12	S
Lékařské kontrolní karty	1	0,12	

Pojem	Četnost	%	Syn.
Lektvar	1	0,12	
Ležák	1	0,12	
Ligamenta	1	0,12	
Magnetka	1	0,12	
Marže	1	0,12	S
Matějíček	1	0,12	
Modrák	1	0,12	S
Modrý pruh	1	0,12	S
Nalívačka	1	0,12	
Náливka	1	0,12	
Nulky	1	0,12	
Olepítkovat	1	0,12	
Pasusa	1	0,12	
Pendler	1	0,12	
Perkolátor	1	0,12	
Péro	1	0,12	
Pharmindex	1	0,12	
Piktogramy	1	0,12	
Placebo	1	0,12	
Plavec	1	0,12	
Pojištěnec	1	0,12	
Pomocná látka	1	0,12	
Pozitivní listy	1	0,12	
Pralinka	1	0,12	S
Precipital	1	0,12	
Prdlavá voda	1	0,12	
Přepřňování	1	0,12	
Přijímací místnost	1	0,12	
Rabat	1	0,12	S
Radiofarmaka	1	0,12	
Reagenční aparát	1	0,12	S
Repík	1	0,12	S
Rozvažovačky	1	0,12	
Ručka	1	0,12	S
Rumělka	1	0,12	
Rybilka	1	0,12	

Pojem	Četnost	%	Syn.
Rychloběžka	1	0,12	
Sekluza	1	0,12	
Smrad'oš	1	0,12	S
Sterilky	1	0,12	
Špachtle	1	0,12	S
Špiritus	1	0,12	
Šustil	1	0,12	S
Tekuťák	1	0,12	
Tyro	1	0,12	
Točka	1	0,12	S
Ušáci	1	0,12	
Valeriánka	1	0,12	
Vázaná ATB	1	0,12	
Vehikulum	1	0,12	
Višňák	1	0,12	
Vratka	1	0,12	
Výběhy	1	0,12	
Výdejka	1	0,12	
Zelená vodička	1	0,12	S
Želatinové kuličky	1	0,12	
Žlutý prášek	1	0,12	
Celkem	852	100,00	

4.2. PŘEHLED VYBRANÝCH POJMŮ

Po výběru vhodných pojmů, získaných z různých zdrojů (viz kap. 3) bylo do Přehledu vybraných pojmů zahrnuto celkem 180 zpracovaných pojmů.

V prvním sloupci jsou seřazeny jednotlivé pojmy dle české abecedy. Druhý sloupec obsahuje synonyma daného pojmu, která byla uváděna studenty (a byla věcně správná či akceptovatelná) nebo která jsem i já sama znala nebo dodatečně vyhledala. Ve třetím sloupci je přiřazena k danému pojmu definice, pokud byla dostupná, nebo jeho přesnější a konkrétnější vysvětlení. Ve čtvrtém sloupci se pro zajímavost nachází nejčastější vysvětlení od samotných studentů (v některých případech může být i nesprávné). Příslušné pole není vyplněno u pojmů, které jsem sama vyhledala, nebo pokud studenti neuvodili vysvětlení.

Tab. 3: Přehled vybraných pojmů

Tab. 3: Přehled vybraných pojmů

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Áčka	Analgetická směs	Směs léčivých látek, která tlumí bolest	
Adjustace		Vpravení připraveného LP ve stádiu lékové formy do vhodného obalu, příp. včetně označení signaturou; vybavení LP připraveného v lékárně vším potřebným pro výdej pacientovi; balení LP do obalu.	Příprava LP v lékárně
AISLP		Automatický informační systém o HVLP	Seznam registrovaných přípravků
Apatika	Lékárna	Zdrav. zařízení poskytující lékárenskou péči	
Apotheka	Lékárna, Sklad léčivých přípravků	Původně je odvozená od slova apotithemi, což znamená odkládati.	Dřívější označení lékárny
Arkána		Tajné speciality vyráběné neodborníky v oboru farmacie	
Asekurace	Pojištění, Pojišťovna	Každý občan České republiky je pojištěn u zdravotní pojišťovny. Zdravotní pojištění si buď hradí sám, nebo ho za něj platí stát (děti, studenti, důchodci, apod.). Každý pojištěnec má nárok na bezplatnou základní zdravotní péči.	

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Atest	Certifikát, Doklad o jakosti	Označení odzkoušené a ověřené léčivé či pomocné látky	Označení odzkoušené a ověřené látky
Autokláv	Parní autokláv	Využívá stlačenou nasycenou vodní páru k inaktivaci mikroorganismů.	Přístroj pro sterilizaci pomocí stlačené teplé páry
Bagasa	Buničina, Buničitá vata, Cellulosum ligni	Jedná se o spletená, velmi krátká vlákna vybělené celulosy vyrobené ze dřeva jehličnanů s příměsí nejvýše 20% vybělené celulosy z listnatých stromů.	
Basis	Základ	Nosič LL v polotuhém nebo pevném LP	Nosič léčivé látky v polotuhém nebo pevném stavu
Bažůžkaření		Lékárník dodává LP lékaři do ordinace, jedná se o neetické jednání.	Nošení léku doktorovi do ordinace
Borovka	Borová voda, Acidi borici solutio 3%	Acidi borici solutio 3%, Roztok kyseliny borité 3% dle ČL 2005	3% vodný roztok kyseliny borité
Bougie	Čípek	Tuhá jednodávková léková forma určená k aplikaci do konečníku	
Bralenka	Pralinka, Bradlenka, Bralen	Umělohmotná lahvička s kapátkem, nejčastěji pro nosní, ušní a oční kapky	Lahvička pro nosní a oční kapky Obsahuje i malé kapátko
Brevíř	Pharminindex Brevíř	Abecední seznam registrovaných HVLP - Pharminindex Brevíř	Seznam LP

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Burowi	Aluminii acetotartaratis solutio, Roztok octanu a vlnanu hlinitého	Aluminii acetotartaratis solutio, Roztok octanu a vlnanu hlinitého dle ČL 2005	Připravovaný léčivý přípravek, roztok vlnanu a octanu hlinitého
Celofánové přířezy		Celofánové folie kulatého tvaru a různých velikostí, dávají se pod víčka lékovek nebo se do nich mohou balit čípky připravené v lékárně. Využívají se též k navažování.	Celofánové folie různých velikostí, které se dávají pod víčka lékovek nebo se do nich mohou balit připravené čípky v lékárně.
Cementace		Získávání kovů z jejich solí působením jiného kovu	Výroba sloučenin suchou cestou
Ceráty	Cerata, Voskovce	Masti tuhé konsistence, složené z vosku, voskovec, tuků, olejů nebo látek podobných nebo jejich směsí. Upravují se v tyčinkový nebo tabulkový tvar. ČSL 2	Léčivé přípravky obsahující vosk, které jsou hustší než mast, ale měkčí než náplast.
Cukříky	Homeopatika	Druh LP, léčivé látky, které se pacientovi dávají v obvykle v mnohanásobném zředění, tyto látky by ve větších dávkách vyvolalo stejné příznaky jako samo onemocnění.	
Černá mast	Ichthamolová mast, Ichthammoli unguentum	Ichthammoli unguentum, Ichthamolová mast, je to hydrofobní mast s ichthamolem dle ČL 2005	

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Čípkovice	Čípkovnice	Nerezová forma k přípravě čípků	Forma k vylévání čípků
Čípkovnice	Čípkovice	Nerezová forma k přípravě čípků	Forma k vylévání čípků
Čumáci	Pacienti, Pacoš, Smraďoš, Šustil	Člověk, kterému je poskytována zdravotní a lékárenská péče.	
Dávka receptu		Skupina receptů připravená k předání zdravotní pojišťovně kvůli vyúčtování	Skupina receptů připravená k odeslání do pojišťovny
Dealer	Rep, Repík, Repák	Zástupce farmaceutické firmy nabízející zboží nebo poskytující informace o něm	Člověk prodávající zboží v lékárnách
Dekliky		Víčka na lékovky nebo kelímky	Víčka na lékovky
Destilka	Aqua destillata, Destilovaná voda	Čirá, bezbarvá, bez zápachu a chuti tekutina, která je připravená destilací pitné vody.	
Dispensace	Výdej	1. Výdej LP v lékárně s podáním informací 2. Rozvažování či rozpočítání LP (připravených i vyrobených) či surovin do konečného obalu pro pacienta.	Zhotovování a výdej léčivých přípravků

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Dispenzační minimum		Základní informace o používání a zacházení s LP, která jsou určena pacientovi.	Základní informace o používání léku, které podává lékárník pacientovi.
Distributor		Zajišťuje pohyb LL, LP a zdravotnických potřeb z výroby do lékáren.	
Dodák	Dodací list	Seznam odesílaného zboží (nebo služeb), podle kterého odběratel může zkontrolovat, zda obdržel vše, co si objednal. Je psán na formuláři, formou jednoduchého dopisu nebo elektronicky a jeho kopie se přikládá k faktuře.	
Dřezva	Džezva	Konvička zužující se nahoru s dlouhým držadlem	
Dvounulky		Želatinové tobolky velikosti 00, slouží pro přípravu dělených prášků	Tobolky, do kterých se plní účinná látka nebo směs látek.
Emesy	Magistraliter, MS	LP připravované v lékárně dle receptu pro konkrétního pacienta	Recept na přípravu LP v lékárně
Erděčko	Opodeldočka	Širokohrdlá lékovka	Lahvička se širokým hrdlem
Ergouš	Ergotamin, Ergotamini tartaras, Ergotamin tartarát	Ergotamini tartaras, Ergotamin tartarát dle ČL 2005	

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Erlenka		Kónická skleněná nádoba s úzkým nebo širokým hrdlem.	
Excipient	Pomocná látka	Slouží k přípravě či výrobě LP, nemá farmakokinetický účinek.	
Expirace	Doba použitelnosti, Exspirace	Lhůta určená datem uvedeným na obalu LP, po jejímž uplynutí není možno LP používat.	Doba, do kdy se musí lék spotřebovat
Fet	Narkotika	Návykové látky	
Fialová vodička	Genciánová violet', Genzka, Genciána, Genciánka, Methylrosanilini chloridi solutio, Roztok methylrosaniliniumchloridum	Methylrosanilini chloridi solutio, Roztok methylrosaniliniumchloridu dle ČL 2005	Přípravek sloužící k dezinfekci drobných ran
Fýzák	Fyziologický roztok	Je to 0,9 % roztok chloridu sodného, je izotonický roztok chloridu sodného.	
Galenika		1. LP připravené jednoduchými postupy z drogy nebo ze směsí drog, nepřipravené synteticky. 2. Laboratoř, přípravná v lékárně pro přípravu LP ve větších množstvích	LP které obsahují látky rostlinného původu nebo místnost pro jejich přípravu.

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Galouš	Solutio Galli – Valerio, Roztok Galli- Valeriův	Solutio Galli – Valerio, Roztok Galli-Valeriův dle ČL 2005, složení: fenol, tetraboritan sodný, formaldehyd, glycerol, voda	
Genciánka	Genciánová violeť, Genzka, Genciána, Fialová vodička, Methylrosanilinii chloridi solutio, Roztok methylrosaniliniumchloridum	Methylrosanilinii chloridi solutio, Roztok methylrosaniliniumchloridu dle ČL 2005	Přípravek sloužící k dezinfekci drobných ran.
Generikum		Léčivý přípravek, který obsahuje stejnou účinnou látku jako originální LP, ale liší se pomocnými látkami nebo technologickým zpracováním.	Léčivé přípravky, které obsahují stejnou účinnou látku jako orig. léčivý přípravek.
Genzka	Genciánová violeť, Genciánka, Fialová vodička, Methylrosanilinii chloridi solutio, Roztok methylrosaniliniumchloridum	Methylrosanilinii chloridi solutio, Roztok methylrosaniliniumchloridu dle ČL 2005	Přípravek sloužící k dezinfekci drobných ran.
Grémium lékárníků	Grémium majitelů lékáren	Zájmové sdružení, které si klade za cíl vytvoření jednotné platformy majitelů lékáren k ochraně jejich specifických zájmů. Navazuje na tradici Grémia lékárníků, povinné organizace majitelů lékáren v letech 1773–1950.	

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Heliant'ák	Slunečnicový olej, Oleum helianti, Helianthi oleum raffinatum, Slunečnicový olej čištěný	Helianthi oleum raffinatum, Slunečnicový olej čištěný, jedná se o mastný olej získaný ze semen druhu <i>Helianthus annuus</i> lisováním nebo extrakcí a následným čištěním, dle 2005.	
Hippokratovy ponožky		Plstěný kuželový filtrační vak (zast.)	
Holka	Tyčinka	Tyčinka na míchání sirupů	
Chleba		LP s největším prodejem	Nejčastěji prodávané léky např. Paralen, Ibalgin
Iatros		Označení léčitele ve středověku, později tak byl označován lékař. (zast.)	
Inkompatibilita	Neslučitelnost	1. Vzájemná nesnášenlivost mezi složkami léčivého přípravku 2. Vzájemná nesnášenlivost léků	
Inoxia		Všechny LL a PL, které mají vlastní monografii v lékopise a nejsou uvedeny v Tab. č. 1 (Omamné a psychotropní látky) č. 2 (Venena) a č. 3 (Separanda) v ČL 2005.	Neúčinné látky

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Jariš	Solutio Jarisch, Roztok Jarischův	Solutio Jarisch, Roztok Jarischův dle ČL 2005, je to roztok kyseliny borité a glycerolu.	
Kalcinace		Pražení látek, aby se vysušily a zbavily těkavých látek.	Výroba sloučenin pomocí oxidace
Kapsle		Capsulae (tobolky), tuhé přípravky s tvrdými nebo měkkými obaly různých tvarů a velikostí, obvykle obsahující jednu dávku účinné látky, jsou určeny pro perorální podání.	
Kapslovačka		Strojek sloužící k plnění želatinových tobolek LL	Slouží k plnění tobolek LL.
Karetní brak		Karty, které se používají na vytírání třenek, zpravidla jde o nepovedené výrobky při výrobě hracích karet	Karty, které se používají na vytírání třenek
Kašlačka		Připravovaný LP roztok proti kašli, složení se regionálně liší	Místní označení roztoku proti kašli pro děti
Kontraindikace		Jakýkoliv stav pacienta, který znemožňuje provedení léčebného nebo diagnostického výkonu a podání léku.	
Kopistka	Špachtle, Kopist	Nástroj v podobě oboustranné ploché lžice (špachtle) určený k nabírání polotuhých surovin, nejčastěji masťových základů	Oboustranná lžice sloužící k nabírání masťových základů

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Kubín		Regionálně připravovaný LP, nejčastěji nazvaný podle lékaře	Připravovaný léčivý přípravek s obsahem resorcinu, kyseliny salicylové, lihu a kamenouhelného dehtu s desinfekčním a protiplísňovým účinkem
Kvindecenium		Patnáctiletá praxe po studiu, aby lékárník mohl založit novou lékárnou, (zast.)	
Kvinkvenium		Pětiletá asistentská praxe po vystudování farmacie, aby mohl lékárník vést již zavedenou lékárnou (zast.).	
Labák	Laboratoř, Labina, Přípravka, Přípravna	Místnost v lékárně pro přípravu LP	Místnost v lékárně pro přípravu léčiv
Labina	Laboratoř, Labák, Přípravka, Přípravna	Místnost v lékárně pro přípravu LP	Místnost v lékárně pro přípravu léčivých přípravků
Laminár	Laminární box	Přístroj v přípravně lékárny, používá se pouze pro přípravu sterilních LP s protimikrobní přísadou nebo bez ní.	Slouží pro přípravu aseptických léčivých přípravků
Laminární box	Laminár	Přístroj v přípravně lékárny, používá se pouze pro přípravu sterilních LP s protimikrobní přísadou nebo bez ní	Slouží pro přípravu aseptických léčivých přípravků

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Lékařenské kontrolní karty	LKK	Karty určené pro vstupní kontrolu dodaných surovin pro přípravu v lékárně	
Lékařenské piktogramy		Soubor obrázkových symbolů, ulehčujících orientaci při zacházení s LP	Soubor, který slouží lékárníkovi pro vykonání správné praxe
Lékopis		Jedna ze závazných právních norem závazná pro všechny, kteří profesionálně zacházejí s LL, PL a LP	
Lékové karty	Lékové záznamy pacienta	Záznamy zaměřené na farmakoterapii pacienta (užívané LP na recept, volně prodejné). Obsahují i diagnózu, alergie atd.	Jedná se o přehled léků vydaných na recept a volně prodejných léčiv u jednotlivých pacientů.
Lékovka		1. Lékařenská lahvička 2. V širším významu Obal, do něhož je adjustován připravený LP.	Lahvička s úzkým hrdlem
Lektvar		Lék rostlinného původu obsahující med nebo sirup.	

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Lenienska	1. Ung.leniens, Ung. emoliens, Změkčující mast 2. Cremor leniens, Změkčující krém	1. Unguentum leniens, Změkčující mast, složená z bílého vosku, vorvaňoviny, slunečnicový olej, ricinový olej, tetraboritanu sodného a geraniové silice dle ČsL 2 2. Cremor leniens, Změkčující krém vonící po geraniové silici	
Ležák		LP či jiná položka ze sortimentu lékárny, která není dlouhou dobu požadována pro výdej či prodej.	Lék, který leží dlouho na skladě a končí jeho expirační doba.
Ligamenta	Obvazové prostředky	Jsou to vláknité nebo textilní výrobky zhotovené z přírodních nebo syntetických surovin, určené k ošetření ran a tělesných defektů, k zastavení krvácení, k fixaci a mechanické ochraně organismu před vnějšími vlivy, mohou být napuštěné různými LL a PL, dle ČsL 2.	
Linimenta	Mazání	Tekuté, někdy husté až gelovité při teplotě těla se roztékající přípravky, určené k natírání na pokožku nebo vtírání do ní. Jsou to roztoky, emulze nebo gely obsahující tuky, mastné oleje, silice, mýdla nebo jiné součásti, dle ČsL 2.	

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Magistraliter	Emesy, MS	LP připravované dle receptu pro konkrétního pacienta.	Přípravky připravované dle receptu
Magnetka	Magnetické míchadlo	Magnetické míchadlo pro míchání roztoků	
Marže	Rabat, Obchodní přírážka	Pro HVLP regulovaná obchodní přírážka ve výši 29 %, která se dává na výrobní cenu LP, je společná pro lékárnu a distributora.	Přírážka lékárny
Mastřovka		Kelímek pro připravované LP, zpravidla z umělé hmoty, určený na adjustaci mastí	Kelímek na masti
Menzura		Kovová příp. porcelánová odměrka na rozlévání tekutých LP, často sirupů	Nádoba na rozlévání sirupů, kovová odměrka
Mercatores		Cizí kupci s léčivými drogami, (zast.)	
Modrák	Opiátový recept, Modrý pruh	Lékařský předpis určený pro jeden druh LP, který obsahuje OL ze skupiny sk. 1 nebo PT ze sk.2, označený šikmým modrým pruhem z leva do prava.	

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Modrý pruh	Opiátový recept, Modrák	Lékařský předpis určený pro jeden druh LP, který obsahuje OL ze skupiny sk. 1 nebo PT ze sk.2, označený šikmým modrým pruhem z leva do prava.	
Nalívačka		LP připravovaný pouze z tekutých surovin, v užším smyslu rozlévání hromadně připraveného tekutého LP nebo ředění suchého LP tekutým vehikulem.	Příprava LP ředěním
Nulák		Výklad nelze jednoznačně vymezit.	1. Recept nehrazený zdrav. pojišťovnou 2. Recept hrazený zdrav. pojišťovnou
Nulky		Želatinové tobolky velikosti 0, do nichž se adjustují dělené prášky.	
Obvazák		Sklad pro obvazový materiál	
Oficína		Místnost pro výdej LP a dalšího sortimentu lékárny pacientům	Místnost pro vydávání léků
Olepítkovat		Označit signaturou připravený LP nebo označit lék cenovkou	Označit signaturou IPLP
Opiát		Léky, které spadají do kategorie přísných omamných a psychotropních látek. Musí být předepsány na recept s modrým pruhem (opiátový recept).	Léky psané na recept s modrým pruhem

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Opiátová kniha		Kniha, v níž jsou vedeny záznamy o stavu a pohybu NL uvedených v přílohách č. 1 a č. 5 zákona o návykových látkách.	Kniha, kde jsou vedeny záznamy o pohybu opiátů.
Opiátový recept	Modrák, Modrý pruh	Lékařský předpis určený pro jeden druh LP, který obsahuje OL ze skupiny sk. 1 nebo PT ze sk.2, označený šikmým modrým pruhem z leva do prava.	Recept pro předepisování opiátů
Opodeldočka	Erdéčko	Širokohrdlá lékovka	Lahvička se širokým hrdlem
Opodeldok	Linimentum saponato camphoratum	Gel sodného mýdla v lihu	Slouží k obkladům při reumatických problémech.
Otočník	Větruška, Točka, Otočný stojan, Věrtuška	1. Otočný stojan na stojatky v laboratoři 2. Otočný stojan na LP v ordinaci	Otáčecí poličky pro stojatky v laboratoři
Pacoš	Čumáci, Pacient, Smrad'oš, Šustil	Člověk, kterému je poskytována zdravotní a lékárenská péče.	
Parafa		Podpisová značka, zkratka podpisu, zkrácený podpis	
Parafarmaka	Paraléky, Parafarmaceutika	Přípravky podléhající pouze schválení hlavním hygienikem, v lékárnách se prodávají jako doplňkový sortiment.	

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Paraléky	Parafarmaka, Parafarmaceutika	Přípravky podléhající pouze schválení hlavním hygienikem, v lékárnách se prodávají jako doplňkový sortiment.	
Pasusa		Regionálně připravovaný a označovaný LP	Zkratka IPLP, který obsahuje obsahuje saloxyl, sulfothiazol, pasta zinci všechny složky po 10 gramech.
Pendler		Člověk, který pracuje v zahraničí, ale je pojištěn u české zdravotní pojišťovny.	Člověk pojištěný u VZP, pracující v zahraničí.
Péro	Čištěná voda, Aqua purificata, Voda čištěná	Aqua purificata (voda čištěná), voda určená pro výrobu a přípravu léčiv, u níž není požadováno, že má být sterilní a prostá pyrogenních látek, není-li předepsáno a schváleno jinak.	
Pilulkovice		Přístroj (podložka) sloužící pro přípravu pilulek (zastaralá léková forma).	Přístroj sloužící k dělení látek
Pistyl	Těrka, Tlouček	Nástroj pro rozmělnění a mísení léčivých látek při přípravě LP	Slouží pro přípravu LP
Placebo		Přípravek neobsahující léčivou látku, léčebný efekt je vyvolán přesvědčením pacienta, že je léčen.	
Plavec		Nečistota ve sterilním LP	Nečistota ve sterilním přípravku

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Poradenský box	Dispenzační box	Izolované výdejní místo v lékárně, sloužící k dispenzaci LP a poradenské činnosti pro pacienty.	Místo v lékárně sloužící rozhovoru mezi pacientem a lékárníkem.
Pozitivní listy		Seznam léčiv, která jsou lékařům v daném zdravotnickém zařízení povolena k předepisování na lékařský předpis.	Seznam léčiv, která jsou preferována k předepisování na lékařský recept.
Prachovnice		Širokohrdlá láhev se zábrusovým uzávěrem na skladování prachovitých surovin	Širokohrdlá láhev se zábrusovým uzávěrem na skladování léčiv
Pralinka	Bralen, Bradlenka, Bralenka	Umělohmotná lahvička s kapátkem určená zpravidla pro nosní, ušní a oční kapky	Lahvička s kapátkem
Prdlavá voda	Aqua karminativa, Větrová voda	Aqua karminativa, Větrová voda, je to vodný roztok vybraných silic s přísadou ethanolu dle ČL 2005	
Provizor	Vrchní lékárník, Zástupce majitele lékárny, příp. Nájemce lékárny	Lékárník, který byl zástupcem majitele lékárny, příp. nájemce lékárny (zast.).	Vrchní lékárník
Přijímací místnost		Místnost pro příjem zboží v lékárně	Místnost pro příjem zboží v lékárně
Přípravka	Labina, Laboratoř, Labák, Přípravna	Místnost v lékárně pro přípravu LP	Místnost v lékárně pro přípravu LP

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Putrefakce	Kvašení, Hniloba, Fermentace	Biologický rozklad	
Rabat	Marže, Obchodní přírážka	Pro HVLP regulovaná obchodní přírážka ve výši 29 %, která se dává na výrobní cenu LP, je společná pro lékárnou a distributora.	Přirážka lékárny
Radiofarmaka		LP obsahující jeden nebo více radionuklidů (radioaktivních izotopů) pro lékařský účel.	
Rajbšál	Třenka	1. Porcelánová miska k mísení prachovitých součástí LP nebo k přípravě očních mastí 2. Nerezová miska k přípravě mastí a tekutých zásypů.	Porcelánová nebo nerezová miska sloužící k přípravě mastí v lékárně.
Recepturní výpis	Náhradní předpis	Výpis z receptu z důvodu chybění nebo menšího počtu balení LP na receptu.	
Rep	Dealer, Repík, Repák	Prodejce nabízející zboží, firemní zástupce informující o sortimentu své firmy	Prodejce nabízející zboží
Repík	Dealer, Repík, Repák	Prodejce nabízející zboží, firemní zástupce informující o sortimentu své firmy, příp. jej nabízející.	

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Repositář		Schránka, skříň, police na úschovnu knih, listin apod., část archívu, kde jsou uloženy knihy	Regálové skříňky
Retaxace		Následná kontrola výdeje LP a údajů na receptu	Opakovaná kontrola veškerých údajů na receptu
Rozvažovačky	Dispenzačky	LP, které se v lékárně rozvažují do konečného obalu	LP, které se v lékárně rozvažují do konečného obalu.
Ručka	Volný prodej, Rukoprodej, Rukoš	1. Místo pro vydávání LP bez receptu 2. Činnost označující výdej LP bez lékařského předpisu.	Volný prodej léčivých přípravků bez receptu
Rukoprodej	Volný prodej, Ručka, Rukoš	1. Místo pro vydávání LP bez receptu 2. Činnost označující výdej LP bez lékařského předpisu.	Volný prodej léčivých přípravků bez receptu
Rukoš	Volný prodej, Ručka, Rukoprodej	1. Místo pro vydávání LP bez receptu 2. Činnost označující výdej LP bez lékařského předpisu.	Prodej léků bez receptu
Rybilka	Vinohradská mast	Mast na opruzeniny s rybím olejem	
Rychloběžka		Teploměr pro rychlé měření teploty, zpravidla u dětí	Teploměr s rychle stoupající rtuť

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Sanitárka		Osoba pracující lékárně, musí pracovat pod přímým vedením zdrav. pracovníka způsobilého k poskytování lékařské péče bez odborného dohledu.	Pomocná síla v lékárně, která smí vykonávat činnost pod přímým vedením.
Sekluza	Seclusa	Uzamíkatelná skříň pro venena	Zapáchající látky
Separanda	Silně účinná léčiva	Léčiva uvedená v Tab. 3 ČL 2005, se silně účinnou látkou, v lékopise označená jedním křížkem, v lékárně se skladují odděleně od ostatních léčiv, označují se štítky s červeným písmem na bílém podkladu.	Silně účinná léčiva
Signatura	Etiketa, Štítek	Štítky k označování připravovaných LP	Slouží k označení individuálně připravovaných LP.
Skluzy		Šikmé poličky na LP	Šikmé poličky na léky
Smraďoš	Čumáci, Pacient, Pacoš, Šustil	Člověk, kterému je poskytována zdravotní a lékařská péče	Otravný pacient
Statimové žádanky		Výdej LP na žádanky pro nemocnici, kdy výdej spěchá, LP se připravují či vydávají ihned	Výdej léků na žádanku pro nemocnici, připravují se ihned
Sterilky		Lékovky, které jsou sterilní.	Lahvičky po sterilizaci

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Stojatka	Štandka, Štantka, Štandtka	Nádoba pro uchovávání surovin v přípravě	
SÚKL		Státní ústav pro kontrolu léčiv, vrcholný orgán v oblasti léčiv	Státní ústav pro kontrolu léčiv
Šarže	Číselný kód léku	Množství výrobku, vyrobené nebo připravené v jednom výrobním cyklu (postupu) anebo zhomogenizované během přípravy nebo výroby. Základním znakem je stejnorodost všech jednotek výrobku tvořících danou šarži.	
Špachtle	Kopistka, Kopist	Nástroj v podobě oboustranné ploché lžice (špachtle) určený k nabírání polotuhých surovin, nejčastěji masťových základů	Slouží k nabírání surovin
Špiritus	Lih	Ethanolum, Ethanol dle ČL 2005	
Štantka	Stojatka, Štandka, Štandtka	Nádoba pro uchovávání surovin v přípravě	Nádoby pro skladování surovin a PL v lékárně
Štuc		Větší sklenice	Velká masťovka, zásobní nádoba
Šustil	Čumáci, Pacient, Pacoš, Smraďoš	Člověk, kterému je poskytována zdravotní a lékárenská péče.	Pacient co šustí s mnoha recepty.

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Tabletovačka		Přístroj sloužící k výrobě tablet	Strojek sloužící k výrobě tablet
Tára	Lékárenský pracovní stůl	1. Lékárenský pracovní stůl 2. Hmotnost obalu	
Taxa laborum	Cena za práci	Cena za všechnu práci spojenou s přípravou LP, regulovaná cenovým výměrem min. financí formou maximální sazby.	Cena za práci při přípravě individuálně připravovaných léčivých přípravků.
Taxace		Stanovení cen LP a uvedení jejich hodnoty např. na receptu	
Technologický předpis		Dokumentace, která předepisuje průběh přípravy léčivého přípravku a zahrnuje zejména složení léčivého přípravku, určení obalového materiálu, způsob označení a kontrolní předpis.	
Tekuták	Tekutý pudr, Zinci oxidi suspensi, Suspenze oxidu zinečnatého	Zinci oxidi suspensio, Suspenze oxidu zinečnatého, je to směs oxidu zinečnatého, mastku, glycerolu a bentonitové magmy, dle ČL 2002	
Tenakl		Pomůcka trojúhelníkovitého tvaru sloužící k připevnění látky na cedník, (zast.)	
Těrka	Pistýl, Tlouček	Nástroj k rozmělnování a mísení surovin látek pro přípravu LP.	

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Točka	Otočný stojan, Otočník, Točka, Větruška, Věrtuška	1. Otočný stojan na stojatky v laboratoři 2. Otočný stojan na LP v ordinaci	Otočný stojan na léčivé látky, který se nachází v laboratoři.
Triturace		Směs prachovité léčivé látky s pomocnou látkou, nejčastěji s laktosou, v poměru umožňujícím přesné navažování LL.	Rozmělnování pevné látky na prášek
Třenka	Rajbšál	Porcelánová nebo nerezová miska sloužící k přípravě LP v lékárně.	Miska sloužící k přípravě LP v lékárně
Tyro	Lékařnický učeň	Lékařnický učeň (zast.)	
Unguátor	Unguator	Přístroj usnadňující přípravu mastí, krémů a širokého spektra dalších farmaceutických a kosmetických přípravků.	Přístroj na míchání surovin pro přípravu mastí
Ušáci	Ušní kapky	Kapky do uší	
Valeriánka	Kozlíková tinktura, Valerianae tinctura	Valerianae tinctura, je to ethanolový výluh z kozlíkového kořene, dle ČL 2005	
Vázaná ATB	Vzácná ATB	ATB, která jsou vyhrazena pro velmi rezistentní mikroorganismy, jejich nasazení musí být podloženo kultivací vzorku.	ATB, která jsou vydávána pouze na rodné číslo pacienta.

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Vehikulum	Nosič	1. Obecně nosič LL v LP 2. Nosič LL v tekutém LP	Masťový základ
Venena		Léčiva uvedená v Tab.2 ČL 2005, s velmi silně účinnou látkou, v lékopise označená dvěma křížky, v lékárnách se uchovávají v uzamčené skříni a označují se štítky s bílým písmem na černém pozadí.	Zvláště silně účinná léčiva
Větruška	Otočník, Větruška, Otočný stojan, Točka	1. Otočný stojan na stojatky v laboratoři 2. Otočný stojan na LP v oficíně	Stojan pro léčivé a pomocné látky v laboratoři
Višňák	Suspensio Višněvski cum pice liquida	Suspensio Višněvski cum pice liquida, dermatologicum, antiflogistikum	
Vodárna		Místnost pro přípravu roztoků	Označení místností pro přípravu roztoků
Vračarica, Travarica Baba vračara		Léčitelka, Bylinářka (zast.)	
Vratka		Doklad o vrácení zboží dodavateli	Jedná se o vrácení zboží dodavateli
Výběhy		Léčivé přípravky, které mají krátkou dobu expirace a budou brzo procházet nebo které se přestanou vyrábět.	Léky, které mají krátkou dobu expirace a budou brzo procházet.

Pojem	Synonymum	Vysvětlení - odborné	Vysvětlení - studentů
Výdejka		Seznam zboží vydaného odběrateli	
Zelená vodička	Novikovův roztok, Solutio Novikov	Solutio Novikov, Novikovův roztok PP 92, obsahuje tanin, líh 95 %, kolodium a brilantní zeleň	
Zkoumadla	Reagenční aparát	Chemikálie a jejich roztoky používané ke zkoušení léčiv a pomocných látek.	Povinná sada chemikálií k ověření totožnosti surovin
Žádanka		Lékařský předpis na léčivé přípravky pro zdravotnické zařízení	Seznam LP, které se mají připravit pro lékaře do ordinace

5. DISKUZE

5.1. PRŮZKUM MEZI STUDENTY

Na počátku diskuze bych chtěla připomenout, že pro svou diplomovou práci jsem použila především pojmy, které jsem získala od studentů 1. ročníku. Proto některé z problémů, se kterými jsem se potýkala, souvisely s neúplným pochopením zadání požadovaného úkolu. Pro přesnější zpracování by bylo vhodné jednoznačněji specifikovat zadání úkolu.

Při zpracování dat od studentů je třeba přihlídnout k tomu, že jde o průzkum provedený pouze u jednoho ročníku studentů. Jedná se tedy o relativně malou skupinu respondentů.

5.1.1 Vyřazené pojmy

Mnoho studentů uvádělo konkrétní latinské názvy surovin či připravovaných LP, názvy HVLP, suroviny pro přípravu LP v lékárně apod. Pojmy vyřazené z tohoto důvodu byly následující:

APO - IBU	Oleum amygdalae
Aquasorb	Oleum olivae
Bergamot	Ondřejova mast
Borová voda	Opium
Cera	Polysan
Crema leniens	Pontin
Gastrogel	Septolete
Lanolin	Septonex
Natrium hydroxydatum	Solutio Galli Valeriana - Galli Valli
Neo-aquasorb	Solutio iodi spirituosa
Novikov	Synderman

Z názvů surovin či LP připravovaných v lékárně jsem výjimečně v databázi ponechala pouze slangové pojmy. Dále jsem vyřadila názvy analytických metod uváděných studenty - Atomová emisní spektrometrie, Elektroforéza, Izoelektrická fokusace, Tenkovrstvá chromatografie, Termogravimetrie.

Poslední část vyřazených pojmů obsahuje názvy distributorů, farmaceutické firmy, lékárenského řetězce a lékárenský program – Lagena, Lekis, Loyds, Phoenix, Walmark.

5.1.2 Pojmy s nejčastějším výskytem

Základní tabulka (Tab. 2) obsahuje celkem 190 různých pojmů se souhrnným výskytem 852. Nejčastějším pojmem byl pistil (40 výskytů) následovaný pojmem tára (35 výskytů). Poté se vyskytuje kopistka (34), rajbšál (34), rajpšál (32).

Poslední dva pojmy naznačují, že pro pravdivější obrázek je třeba vzít v úvahu ještě další skutečnost. Při sečtení výskytů obou těchto pojmů (66) je totiž výsledný součet podstatně vyšší než pro nejčastěji nalezený pojem pistil (přičemž další uváděné obměny pojmu rajbšál tento výskyt ještě dále zvyšují).

Proto jsem ze základní tabulky (Tab. 2) po sjednocení všech jejich pravopisných obměn spolu s jejich jednotlivým zastoupením a celkovým počtem výskytů vytvořila tabulku nejčastějších pojmů uváděných studenty. (viz Tab. 4)

Pravopisné odlišnosti pojmů jsou uvedeny v abecedním pořadí v 1. sloupci, počty výskytů pro jednotlivé pojmy ve 2. sloupci. V Tab. 4 jsou pojmy uspořádány sestupně dle celkového počtu výskytu ve 3. sloupci, v případě shody jsou pojmy seřazeny dle abecedy. Procentuální vyjádření ve 4. sloupci je vztaženo na souhrnný výskyt všech pojmů v základní tabulce (tj. 852).

Tab. 4: Pojmy s nejčastějším výskytem (100 % = 852)

Pojem	Počet	Celkem	%
Rajbšál	34	81	9,51
Rajbšal	2		
Rajpšál	32		
Reibschal	6		
Reibšal	7		
Pistil	40	77	9,04
Pistýl	21		
Pistyl	11		
Pistýlek	5		
Kopistka	34	35	4,11
Kopist	1		
Tára	35	35	4,11
Štandka	11	32	3,76
Štandtka	3		
Štantka	18		
Signatura	30	30	3,52
Expirace	27	28	3,29
Expirační doba	1		
Retaxace	26	26	3,05
Taxa laborum	25	25	2,93
Bralenka	20	22	2,58
Bradlenka	1		
Bralen	1		
Lékovka	20	20	2,35
Oficína	18	18	2,11
Opodeldočka	16	16	1,88
Expedice	14	14	1,64
Taxace	14	14	1,64
Separanda	13	13	1,53
Šarže	12	12	1,41
Emesy	11	11	1,29
Masťovky	11	11	1,29
Pacoš	10	10	1,17
Stojatka	10	10	1,17

Pojem	Počet	Celkem	%
Expirace	27	28	3,29
Expirační doba	1		
Retaxace	26	26	3,05
Taxa laborum	25	25	2,93
Bralenka	20	22	2,58
Bradlenka	1		
Bralen	1		
Lékovka	20	20	2,35
Oficína	18	18	2,11
Opodeldočka	16	16	1,88
Expedice	14	14	1,64
Taxace	14	14	1,64
Separanda	13	13	1,53
Šarže	12	12	1,41
Emesy	11	11	1,29
Masťovky	11	11	1,29
Pacoš	10	10	1,17
Stojatka	10	10	1,17

Pozn. V textu diskuze používám nejčastěji uváděný tvar pojmu.

Nejčastějším pojmem po sjednocení všech pravopisných odlišností je slovo rajbšál. Tento pojem se vyskytoval v 81 případech (v každé druhé práci) v 5 různých pravopisných obměnách. Studenti nejčastěji uváděli tento pojem ve tvaru rajbšál (34 případů) a druhý nejčastější tvar je rajpšál (32 případů). Oba tyto pravopisné tvary se používají se stejnou frekvencí. Ostatní pravopisné obměny se vyskytly jen ojediněle. Při porovnání s Tab. 2 se pojem rajbšál vyskytuje na čtvrtém místě a pojem rajpšál na pátém místě tabulky.

Druhý nejčastější pojem je pistil, který se vyskytl celkem v 77 případech (přibližně v každé druhé práci). Pojem ve tvaru pistil se vyskytl ve 40 případech a ve tvaru pistyl 2x méně často. Při srovnání s Tab. 2 se pistil nachází na první místě tabulky. Další tvary pistyl na 19. místě, pistyl na 21. místě a pistýlek na 42. místě.

Třetím nejčastějším pojmem byla kopistka v celkovém počtu 35. V jednom případě se vyskytl zkrácený tvar kopist. Její výskyt četností v porovnání s Tab. 2 je shodný.

Dalším pojmem v Tab. 4 je tára. U tohoto pojmu uvedli studenti různá vysvětlení. Ve 32 případech uvedli, že se jedná o lékárenský výdejní pult, ve zbývajících třech případech jako hmotnost obalu. Oba výklady jsou přípustné.

Pojem štantka se vyskytl celkem ve 32 případech (v každé páté práci) ve třech pravopisných obměnách. Při porovnání výskytu pojmů štantka a štandka se pojem štantka používá přibližně 2x častěji. Používání tvaru štandtka je v porovnání s ostatními pravopisnými tvary zanedbatelné.

Poslední pojem, který se vyskytl ve více pravopisných obměnách, je pojem bralenka. Z celkového počtu 22 se vyskytl 1x ve tvaru bradlenka a 1x jako bralen.

5.1.3 Sjednocené pojmy stejného výrazu

Během studia materiálů odevzdaných studenty jsem narazila na pojmy, které se různě píší, ale mají stejný význam. Jedná se o tzv. synonyma. Ze základní tabulky (Tab. 2) jsem vybrala všechny pojmy, u nichž existovalo synonymní označení. Dohromady studenti uvedli 67 různých synonym. Tyto pojmy jsem zpracovala do samostatné tabulky (viz Tab. 5), ve které jsou zahrnuty pojmy i s jejich pravopisnými obměnami. Sjednocené pojmy jsem v tabulce seřadila sestupně dle jejich celkového počtu výskytů. Pokud se objevily pojmy se shodným počtem výskytu, seřadila jsem je dále dle abecedy.

Ve 3. sloupci (A %) je vyjádřeno procentuální zastoupení jednotlivého pojmu ve vztahu k celkovému počtu výskytů pojmů stejného významu (synonyma) včetně sjednocení pravopisných odlišností. Ve 4. sloupci (B %) se nachází procentuální zastoupení pojmů se stejným významem (včetně pravopisných odlišností) vztažené k celkovému počtu výskytu všech pojmů získaných od studentů (Tab. 4).

Tab. 5: Sjednocené pojmy stejného významu

Pojem	Počet	A [%]	Celkem	B [%]
Třenka	5	5,81	86	10,09
Rajbšál	34	39,53		
Rajpšál	32	37,21		
Reibšál	7	8,14		
Rajbšal	2	2,33		
Reibschal	6	6,98		
Těrka	5	8,06		7,28

Pojem	Počet	A [%]	Celkem	B [%]
Pistil	40	64,52	62	
Pistýl	21	33,87		
Pistyl	11	17,74		
Pistýlek	5	8,06		
Stojatka	10	23,81	42	4,93
Štandka	11	26,19		
Štandtka	3	7,14		
Štantka	18	42,86		
Špachtle	1	2,78	36	4,23
Kopistka	34	94,44		
Kopist	1	2,78		
Signatura	30	96,77	31	3,64
Etiketa	1	3,23		
Expirace	27	96,43	28	3,29
Expirační doba	1	3,57		
Pralinka	1	4,35	23	2,70
Bralenka	20	86,96		
Bradlenka	1	4,35		
Bralen	1	4,35		
Magistraliter	10	45,45	22	2,58
Emesy	10	45,45		
MS	2	9,09		
Oficína	18	94,74	19	2,23
Expediční místnost	1	5,26		
Opodeldočka	16	94,12	17	2,00
Erděčko	1	5,88		
Pacoš	10	76,92	13	1,53
Čumáci	1	7,69		
Smrad'oš	1	7,69		
Šustíl	1	7,69		
Laminár	7	58,33	12	1,41
Laminární box	5	41,67		
Labina	4	50,00	8	0,94
Labák	1	12,5		
Přípravka	3	37,5		

Pojem	Počet	A [%]	Celkem	B [%]
Otočník	3	25,00	8	0,94
Točka	3	25,00		
Větruška	2	25,00		
Parafarmaka	4	57,14	7	0,82
Paraléky	3	42,86		
Ručka	1	20,00	5	0,59
Rukoprodej	2	40,00		
Rukoš	2	40,00		
Dvounulky	2	50,00	4	0,47
Kapsle	1	25,00		
Nulky	1	25,00		
Opiátový recept	2	50,00	4	0,47
Modrák	1	25,00		
Modrý pruh	1	25,00		
Zkoumadla	3	75,00	4	0,47
Reagenční aparát	1	25,00		
Dodací list	1	33,33	3	0,35
Dodák	2	66,67		
Fialová vodička	1	33,33	3	0,35
Genciánka	1	33,33		
Genzka	1	33,33		
Rep	1	33,33	3	0,35
Repík	1	33,33		
Dealer	1	33,33		
Borová voda	1	50,00	2	0,23
Borovka	1	50,00		
Indikace	1	50,00	2	0,23
Indikační skupina	1	50,00		
Marže	1	50,00	2	0,23
Rabat	1	50,00		
Novikov	1	50,00	2	0,23
Zelená vodička	1	50,00		

Na prvním místě se v Tab. 5 s celkovým výskytem 86 vyskytuje pojem, který vyjadřuje porcelánovou nebo nerezovou misku pro přípravu LP v laboratoři. Jedná se

o pojmy třenka a rajbšál, které jsou z celkového počtu procent zastoupeny v 10,1 %. Pojem třenka je 16x méně používán nežli pojem rajbšál. Má vlastní zkušenost z lékárenské praxe to jen potvrzuje. Při porovnání jednotlivých pravopisných odlišností se častěji používá pravopisný tvar rajbšál (39,5 %) následovaný přibližně stejně početně rajpšálem (37,2 %).

Na druhém místě tabulky (Tab. 5) se vyskytují pojmy pistil a těrka v celkovém zastoupení 7,3 %. Oba tyto pojmy představují nástroj pro přípravu LP, slouží k rozmělnění LL nebo PL a dále k dokonalé homogenizaci LL a PL v LP. Pojem pistil se používá dle získaných materiálů 11x častěji nežli pojem těrka. Zajímavé je porovnání pravopisných odlišností pojmu pistil. Nejčastějším pravopisným tvarem je pistil (64,5 %). Ostatní pravopisné odlišnosti jsou užívány téměř 2x méně oproti předchozímu pravopisnému tvaru.

Pojmy třenka a těrka byly uváděny se shodným počtem výskytu (pouze 5x) a při porovnání s jejich synonymy jsou výrazně méně často používány.

Dalšími v pořadí jsou pojmy štantka a stojatka. Celkově se tento význam objevil ve 42 případech (4,9 %). Při srovnání výskyt četností pojmů štantka a stojatka je štantka 3x více používána. Pravopisný tvar štantka je v porovnání se stojatkou používán stejně často.

Na pátém místě tabulky (Tab. 5) se vyskytují pojmy kopistka, kopist a špachtle. Jedná se o nástroj používaný např. k nabírání masťových základů při přípravě masť. Nejvíce používaným pojmem je kopistka v 94,5 % zastoupením daného významu. Ostatní pojmy jsou užívány ojedinele.

Synonyma signatura (30) a etiketa (1) jsou společně zastoupeny ve 3,6 % ze všech synonym. Slouží pro označení připravovaných LP.

Pojmy bralenka, bradlenka, bralen a pralinka představují plastovou lahvičku s kapátkem, zpravidla pro ušní, nosní a oční kapky. Celkem se tento význam pojmů objevil ve 23 případech, z toho tvar bralenka v 87,0 % stejných synonym. Pojmy bradlenka, bralen a pralinka se vyskytly shodně jen v jednom případě.

Dalšími zajímavými pojmy jsou magistreliter, emesy a MS. Magistraliter a emesy se používají se stejnou četností a to ve 45,5 % těchto pojmů. Zbývající 9,0% připadají na pojem MS.

Následujícími pojmy jsou oficína a expediční místnost v celkovém množství 2,2 %. Tyto pojmy značí místnost, pro poskytování lékařské péče pro pacienty. Přednostně používaným pojmem je oficína (94,7 %).

Pojmy opodeldočka a erděčko představují širokohrdlou lékovku. Celkem se tyto pojmy vyskytly v 16 případech. Erděčko bylo uvedeno pouze 1x.

Dosti často používaným slangovým pojmem je pacoš. Synonyma k tomuto pojmu studenti uvedli čumák, šustil a smrad'oš. Pojmy čumák a smrad'oš jsou dosti hanlivé označení pacienta a zásadně by se neměly používat. Z profesního a etického hlediska jsou zcela nepřijatelné.

Mezi synonyma jsem také zahrнула pojmy kapsle, nulky a dvounulky. Pojmy nulky a dvounulky představují velikost kapslí, proto jsem je v širším slova smyslu považovala za synonyma. Existuje několik různých velikostí kapslí od 5 až po 000. Kapsle č. 5 jsou nejmenší a 000 jsou největší (1,37 ml).

Při srovnání sjednocených pojmů stejného významu se častěji uplatňují pojmy tradičně používané v našich lékárnách, které jsou většinou převzaté z cizích jazyků, nežli spisovné pojmy českého původu.

V Tab. 5 se vyskytují pojmy stejného významu, které se od sebe liší pravopisnými obměnami. Proto jsem se zabývala otázkou, zda tyto pravopisné odlišnosti nemohou souviset např. s územním rozdělením ČR. Snažila jsem se ze získaných materiálů od studentů vyhledat místo konání jejich praxe, které však u valné většiny prací nebylo uvedeno. Pro účelnější a přesnější zpracování získaných dat je potřebné do průzkumu uvádět název města a kraje, kde se koná praxe.

5.2. TVORBA PŘEHLEDU VYBRANÝCH POJMŮ

K tvorbě Přehledu vybraných pojmů jsem použila pojmy, které jsem získala od studentů a z vlastního aktivního vyhledávání pojmů. Kritériem pro zařazení daného pojmu do Přehledu vybraných pojmů byla především četnost výskytu, se kterou ho studenti uváděli (viz Tab. 2) a dále jsem podle vlastní úvahy převzala pojmy, o nichž jsem se domnívala, že by je studenti měli, případně mohli znát. Do Přehledu jsem také zařadila pojmy, které jsem sama vyhledala a byly zajímavé a užitečné pro studenty farmacie. Přehled vybraných pojmů (viz Tab. 3), který obsahuje celkem 180 pojmů, bude sloužit studentům k lepší orientaci v oboru

farmacie.

Tabulka je seřazena podle české abecedy pro snadné a rychlé nalezení požadovaného pojmu. Snažila jsem se vždy vyhledat co nejvíce synonym k danému pojmu. Některá ze synonym jsou také uvedena v tabulce ve sloupci Pojem, zatímco původní pojem byl přesunut do sloupce Synonyma. Vysvětlení pojmu se však nachází u obou. Zvažovala jsem také možnost vzájemného odkazu na jeden z pojmů, ale nakonec jsem upřednostnila výše zmíněný způsob.

Pojmy a jejich synonyma jsou uvedena v tabulce spolu s jejich vysvětlením. Nebylo však jednoduché najít optimální hranici hloubky výkladu daného pojmu. Pro širší vysvětlení či definici jsem se celkově rozhodla z důvodu, že některá z vysvětlení od studentů byla neúplná, nepřesná či dokonce špatná. V některých případech studenti neuvedli žádné vysvětlení nebo byla příliš laická. Studenti farmacie by se měli umět přesně, správně a vystižně vyjadřovat. Stejně jako v exaktních chemických a biologických vědách by každý student měl dodržovat správnou a přesnou terminologii také ve společenských vědách a oborech jako jsou Lékařství, Sociální farmacie atd.

Pro názornost jsem uvedla pár příkladů, které dokazují důležitost umět se správně vyjadřovat. Mnoho studentů uvedlo, že bralenka spolu s jejími pravopisnými odlišnostmi je lahvička pro nosní a oční kapky, která obsahuje i malé kapátko. Přitom se jedná o plastovou lékovku s kapátkem, zpravidla pro nosní, ušní a oční kapky. Dalším příkladem neúplného vysvětlení je pojem Brevíř. Studenti uvedli, že jde o seznam LP. Přitom zde je důležité, že se jedná o seznam registrovaných HVLP v ČR spolu s jejich stručnou charakteristikou uvedený v publikaci Pharmindex Brevíř.¹⁷⁾

U pojmu dělička studenti neuvedli, co daný pojem představuje. Proto jsem tento pojem nezařadila do Přehledu vybraných pojmů. Zde se nabízí dvojí vysvětlení. První, co mě napadlo bylo, že se jedná o dělicí nálevku, která slouží k dělení kapalin, které se spolu nemísí, nebo k extrakčnímu vytřepávání. S touto děličkou jsem se setkala během praktických cvičení na FaF UK v Hradci Králové, ale v lékárnách se příliš nepoužívá. Jako druhá možnost se nabízí, že označuje strojek na dělení léčivých a pomocných látek do želatinových tobolek. Může tedy jít o kapslovačku, která se vyskytuje téměř v každé lékárně, neboť je nezbytná pro přípravu dělených

prášků, což je léková forma poměrně často připravovaná v lékárnách.

Jedním z problémů, se kterými jsem se potýkala, bylo přiřadit správnou definici k uvedeným pojmům. Pro mnohé pojmy existuje několik definic či vysvětlení. Ve své práci jsem se rozhodla používat definice, které spadají do oblasti farmacie. V některých případech se mi nepovedlo daný pojem upřesnit, neboť se jedná o slangové pojmy. Takovým příkladem je pojem nulák, který uvedli pouze 2 studenti. Jejich vysvětlení se však dokonce vzájemně vylučují. V těchto případech by bylo zapotřebí provést průzkum u dalších studentů, zda se setkali s tímto pojmem a v jaké souvislosti.

Pojem karma jsem vyřadila z Přehledu vybraných pojmů. Tento pojem uvedl pouze jeden student s vysvětlením, že jde o sklad čajů. Při hledání daného pojmu v různých publikacích, internetu a po konzultacích s jinými farmaceuty, se mi toto vysvětlení nepodařilo prokázat. Našla jsem, že se jedná o souhrn všech vlastností člověka, souhrn důsledků činů jedince a další vysvětlení, která vycházejí z východních náboženství. V ČR tento pojem může znamenat plynový kotel na ohřívání teplé vody. Ovšem ani jedno z vysvětlení však nespadá do oblasti farmacie.

Přehled vybraných pojmů jsem koncipovala do uvedené tabulky (Tab. 3) s definicí nebo přesným vysvětlením, neboť je určen jako studijní pomůcka pro studenty farmacie. Jinou strukturu by měl tento Přehled vybraných pojmů, pokud by byl určen pro laickou veřejnost. Zde by stačilo uvést u některých pojmů pouze stručné a běžné vysvětlení, ale na druhou stranu by bylo zapotřebí zmínit další možná vysvětlení mimo obor farmacie.

5.3. NÁVRH SLOVNÍKU VYBRANÝCH POJMŮ

Do budoucna je nezbytné stávající Přehled vybraných pojmů (Tab. 3) rozhodně rozšířit o další pojmy a sousloví. Pro lepší názornost by mohl také obsahovat obrazovou dokumentaci, schémata nebo nákresy, které by ještě přehledněji ilustrovaly např. k čemu daný předmět slouží nebo jak ho použít.

Pojmy by byly seřazeny dle české abecedy. Bude-li písemná podoba pojmu odlišná od výslovnosti, je nutné uvést výslovnost pojmu. U každého pojmu by mělo být uvedeno, zda se jedná o rod mužský, ženský nebo střední. Do slovníku by se mohl zmínit i původ pojmů (spisovná čeština, slang, cizí jazyk). Určitá část pojmů

je převzatá z cizích jazyků a počeštěna. Nejčastěji pochází z latiny a němčiny, proto by bylo vhodné poznamenat původní jazyk nebo uvést celý cizojazyčný pojem.

K pojmům by měla být připojena jejich synonyma, případně i jejich antonyma, pokud by to bylo vhodné.

Nedílnou součástí slovníku by mělo být správné vysvětlení pojmu a v jaké souvislosti lze s daným pojmem přijít do styku. Pokud by pojem zahrnoval více významů či vysvětlení, vše by mělo být uvedeno. Rozsah vysvětlení by závisel na tom, pro koho by byl slovník určen, zda jen pro odborníky v daném oboru nebo i pro širokou veřejnost. Pro běžné používání postačí spíše stručné a výstižné vysvětlení, popřípadě odkaz na doporučenou literaturu. Na konci slovníku by mohl být uveden rejstřík, který usnadní hledání ve slovníku.

Jednou z dalších možností, jak slovník uspořádat, by bylo rozdělit pojmy do několika specifických oblastí, kde se pojem nejvíce využívá, např. farmaceutická technologie, lékárenství, analytická chemie a další obory. Struktura určité oblasti by byla stejná jako v předchozím případě.

V dnešním světě počítačů by bylo přínosné Slovník vybraných pojmů převést do elektronické formy. Ve slovníku by se dalo buď virtuálně listovat jako v knize nebo by se vytvořilo okénko s vyhledávačem, kde by se napsal požadovaný pojem, nejlepší by byl fulltextový vyhledávač. Počítač by pojem vyhledal a připojil veškeré dostupné informace jako v předchozích případech spolu s obrazovou dokumentací.

6. ZÁVĚR

1. Uskutečnila jsem **průzkum mezi studenty 1. ročníku farmacie** zaměřený na zajímavé nebo neznámé pojmy, se kterými se setkali během svých praxí v lékárnách.

Do základní databáze, v níž jsem soustředila hlavní výsledky tohoto průzkumu, které byly získány v akademickém roce 2003/2004 od **172 studentů** 1. ročníku, jsem zařadila celkem **190 různých pojmů** v celkovém zastoupení **852 výskytů**.

Nejvíce používanými pojmy byly pojmy převzaté z cizích jazyků např. rajbšál, pistil a štantka. Tyto pojmy se vyskytly v různých pravopisných obměnách. Studenti pro jednotlivé pojmy uvedli 67 různých synonym, jež jsem následně využila dále.

2. Zpracovala jsem **Přehled vybraných pojmů**, do něhož jsem ze základní databáze získané průzkumem převzala naprostou většinu nalezených pojmů a doplnila je o některé další mnou nalezené pojmy, které jsem sama vyhledala z různých zdrojů nebo se s nimi setkala na praxích.

Přehled obsahuje celkem **180 pojmů s vysvětlením či definicí**, včetně synonymních výrazů, a má být výchozím podkladem pro připravovaný Slovník vybraných pojmů ve farmacii, jehož základní podobu jsem již také začala připravovat.

3. Stávající podoba Přehledu vybraných pojmů může být již v současné době po drobných úpravách, spíše „kosmetického charakteru“, zpřístupněna studentům jako studijní pomůcka. Definitivní Slovník bych ráda dokončila jako svou rigorózní práci.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. **Československý lékopis**, vydání čtvrté, Praha, Avicenum - Zdravotnické nakladatelství, 1987
2. **Československý lékopis**, vydání druhé, Praha, Státní zdravotnické nakladatelství, 1954
3. **Československý lékopis**, vydání první, Praha, Státní zdravotnické nakladatelství, 1947
4. **Československý lékopis**, vydání třetí, Praha, Avicenum - Zdravotnické nakladatelství, 1970
5. **Český lékopis 1997**, Praha, Grada Publishing, 1997
6. **Český lékopis 2002**, vydání první, Praha, Grada Publishing, 2002
7. **Český lékopis 2005**, vydání první, Praha, Grada Publishing, 2005
8. Doležal P. a kolektiv: **Technologie přípravy nesterilních léčiv**, Praha, Karolinum, 2003
9. Hrabálek a kolektiv: **Chemická laboratorní technika pro farmaceuty**, Praha, Karolinum, 1998
10. <http://lekarnici.apatykar.cz/index.php?id=26>
11. <http://www.gmler.cz>
12. <http://www.Lexdata.cz>
13. <http://www.mesec.cz>
14. J. Bulisová , vedoucí projektu: **Ottova všeobecná encyklopedie**, vydání první, Praha, Ottovo nakladatelství s.r.o, 2003
15. Klimeš L.: **Slovník cizích slov**, Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1981
16. Kučerová Z., Solich J.: **Praescriptiones pharmaceuticae 92, Farm. obzor LXI**, 1992, č. 4, 145 - 172
17. **Pharmindex Kompendium 2001**, Praha, MediMedia Information, spol. s.r.o., 2001

18. **Příruční slovník naučný**, vydání první, Praha, Nakladatelství Československé akademie věd, 1962
19. Rusek V., Smečka V.: **České lékárny**, vydání první, Praha, NUGA, 2000
20. Rusek V., Solich J., Hartlová S.: **Farmaceutická propedeutika**, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1975
21. Suková S., vedoucí lékárnice, osobní konzultace, březen - duben 2006
22. Vlček J., Macek K., Müllerová S.: **Farmakoepidemiologie, Farmakoekonomika, Farmakoinformatika**, vydání první, Praha, Panax Co, spol.s.r.o., 1999
23. **Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 255/2003 Sb.**, kterou se stanoví správná lékařská praxe, bližší podmínky přípravy a úpravy léčivých přípravků, výdeje a zacházení s léčivými přípravky ve zdravotnických zařízeních a bližší podmínky provozu lékáren a dalších provozovatelů vydávajících léčivé přípravky v platném znění
24. **Zákon č. 123/2000 Sb.** o zdravotnických prostředcích a o změně některých souvisejících zákonů v plném znění
25. **Zákon č. 129/2003 Sb.**, kterým se mění zákon č. 79/1997 Sb., o léčivech
26. **Zákon č. 130/2003 Sb.**, kterým se mění zákon č. 123/2000 Sb., o zdravotnických prostředcích
27. **Zákon č. 167/1998 Sb.** o návykových látkách a o změně některých souvisejících zákonů v platném znění
28. **Zákon č. 23/1955 Sb.** zákonné opatření o jedech a látkách škodlivých zdraví
29. **Zákon č. 269/2003 Sb.** úplné znění zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech
30. **Zákon č. 79/1997 Sb.** o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů v platném znění
31. **Zákon č.117/2000 Sb.**, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb. o návykových látkách

8. PŘÍLOHY

8.1. DEFINICE POJMŮ PODLE ČSL 2 A JEJICH TRŽDĚNÍ²⁾

1. Léčiva jsou látky používané přímo nebo nepřímo k ochraně nebo obnovení zdraví, k mírnění chorobných příznaků nebo k rozpoznávání nemocí. Jsou to:

- a. **D r o g y**, t j. orgány nebo jejich části nebo produkty rostlinného nebo živočišného původu, organisované struktury nebo amorfní,
- b. **f a r m a c e u t i c k é l u č e b n i n y**, t j. chemicky jednotné látky anorganické, organické nebo, anorganickoorganické,
- c. **f a r m a c e u t i c k é l á t k y**, t. j. chemicky nejednotné látky rostlinného, živočišného nebo minerálního původu jako tuky a oleje, silice, vosky, uhlovodíky a dehty, vína, léčivé minerální vody, soli a zemní produkty (peloidy).

2. Léčivé přípravky jsou produkty získané vhodným způsobem z léčiv nebo z biologického materiálu, upravené do příslušné lékové formy; připravují se magistraliter nebo hromadně. Jsou to:

- a. **f a r m a c e u t i c k é p ř í p r a v k y** (chemické, galenické i přípravky v různých lékových formách) jednoduché i složené,
- b. **i m u n o b i o l o g i c k é p ř í p r a v k y** (sera, vakciny a. j.),
- c. **d i a g n o s t i c k é p ř í p r a v k y**,
- d. **d e n t á l n í p ř í p r a v k y**,
- e. **d e s i n f e k č n í a d e s i n s e k č n í p r o s t ř e d k y**.

3. Léky jsou léčiva a léčivé přípravky anebo jejich směsi vydávané nemocnému nebo do rukou lékaře.

4. a. Pomocné látky jsou v použitém množství neúčinné látky, přidávané podle potřeby k léčivým přípravkům, aby umožnily přípravu nebo zvýšily jejich stálost a jakost.

b. Technické pomocné látky jsou látky k přípravě použité, v hotovém přípravku však neobsazené.

Látky zařazené do lékopisu jsou **o f i c i á l n í**, látky do lékopisu nezařazené pak **n e o f i c i á l n í**.

8.2. DEFINICE POJMŮ PODLE ČsL 3 A JEJICH TRŽIDĚNÍ⁴⁾

1. Léčiva

Jsou látky nebo směsi látek, které se podávají nebo zvířeti k profylaxi, diagnose, léčení nebo mírnění chorob, nebo k ovlivňování fyziologických funkcí.

Léčiva jsou léčivé látky, léčivé přípravky a léky.

A. Léčivé látky

mohou být jednoduché nebo složené, organisované struktury nebo amorfni, původu rostlinného, živočišného, minerálního nebo syntetického.

Jsou to:

a) Chemicky jednotné látky,

anorganické, organické nebo anorganickoorganické.

b) Chemicky nejednotné látky,

jako drogy, tuky a oleje, silice, vosky, dehty, peloidy aj.

B. Léčivé přípravky

se připravují příslušným technologickým postupem z jedné nebo více léčivých látek upravením do určité lékové formy.

Připravují se jednotlivě, nebo se vyrábějí hromadně.

Jsou to:

a) **Přípravky** jednoduché i složené, určené k ochraně nebo obnovení zdraví a k mírnění chorobných příznaků nebo k ovlivňování fyziologických funkcí, (včetně přípravků z krve, imunobiologických, dentálních a kosmetologických).

b) Diagnostické přípravky

c) Desinfekční a desinsekční přípravky.

C. Léky

jsou léčivé látky nebo léčivé přípravky adjustované a připravené k použití.

2. Pomocné látky

jsou v použitém množství terapeuticky indiferentní látky, které se přidávají podle potřeby k léčivým přípravkům, aby umožnily přípravu nebo zvýšily jejich

jakost a stálost. Zvláštní skupinu tvoří **t e c h n i c k é p o m o c n é l á t k y**, jimiž jsou látky k přípravě použité, v hotovém přípravku však neobsažené.

3. Obvazové prostředky

jsou vláknité suroviny a tkaniny z nich vyrobené, určené k ošetřování ran a tělesných defektů.

Léčiva zařazená do lékopisu jsou oficiální, ostatní pak neoficiální.

8.3. DEFINICE POJMŮ PODLE ČsL 4 A JEJICH TRŽIDĚNÍ¹⁾

1.1. Léčiva

jsou látky nebo směsi látek, které jsou určeny k podání člověku nebo zvířeti k léčení, mírnění, prevenci nebo diagnose choroby, popř. tělesné abnormality nebo jejich symptomů, dále k obnově, úpravě nebo k ovlivňování fyziologických funkcí.

Chemicky jednotná léčiva

jsou látky o definované struktuře molekuly, která je nositelem jejich vlastností a účinku.

Chemicky nejednotná léčiva

jsou směsi nebo soustavy látek převážně přírodního původu jako např. oleje, silice, hlínky, dehty, krevní deriváty, rostlinné a živočišné drogy aj.

Chemicky jednotná i nejednotná léčiva jsou **léčivé látky**.

Léčivé přípravky

jsou produkty získané vhodným technologickým zpracováním léčivých a pomocných látek, popř. získané z rostlinných a živočišných drog nebo orgánů a upravené do určité lékové formy. Jsou buď jednoduché nebo složené.

Charakter léčivého přípravku mají kromě přípravků určených k terapii a prevenci také přípravky diagnostické, desinfekční a desinsekční, dentální a léčebně kosmetické.

Léky

jsou léčivé látky nebo přípravky upravené do vhodné dispensační formy a připravené k použití.

Léčiva zařazená do lékopisu jsou oficiální, ostatní pak neoficiální.

1.2. Pomocné látky

jsou chemicky jednotné či nejednotné látky popř. jejich směsi potřebné k výrobě nebo přípravě léčivých přípravků a léků, které jsou buď jejich součástí (farmaceutické pomocné látky), nebo v hotovém přípravku a léku nejsou obsaženy (technické pomocné látky).

Farmaceutické pomocné látky

umožňují nebo usnadňují svými chemickými, fyzikálními a mechanickými vlastnostmi zpracování léčivých látek do lékových forem, zvyšují stálost připravených léčivých přípravků a léků, upravují smyslové vjemy vyvolané léky.

Jako součásti léčivých přípravků a léků musí být kompatibilní s ostatními složkami, v použitém množství nesmějí mít vlastní farmakoterapeutický účinek, mohou však ovlivňovat biologickou dostupnost léčivých složek v rychlosti nástupu a délce účinku.

Technické pomocné látky

jsou různá chemická činidla, rozpouštědla aj. použítá k technickým účelům v některé fázi přípravy či výrobního postupu např. při čištění, vysušování apod., avšak v hotovém přípravku nebo léku nejsou obsaženy.

1.3. Prostředky zdravotnické techniky

jsou předměty, přístroje a pomůcky z různých druhů materiálů (sklo, kovy, polymery atd.) používané k diagnostickým, preventivním a léčebným účelům.

Obvazové prostředky

jsou vlákny a tkaniny určené k ošetřování ran a tělesných defektů, k zastavení krvácení, fixaci a mechanické ochraně organismu před vnějšími vlivy mikrobiálních infekcí apod. Obvazové prostředky impregnované léčivými mají charakter léčivého přípravku.

Šicí chirurgické prostředky

jsou vlákna nebo jejich svazky živočišného, rostlinného, minerálního nebo syntetického původu, určené především ke spojování tkání při chirurgických zákrocích.

1.4. Prostředky obalové techniky (obaly)

jsou předměty a pomůcky z různých materiálů používané k formování, dávkování, označování, přepravě a skladování léčiv, jakož i k ochraně před působením vnějších vlivů. Obalový materiál musí být s balenými léčivými a předměty kompatibilní, nesmí je znehodnocovat a ani sám se nesmí měnit účinkem vnějších vlivů.

8.4. UKÁZKA ZE VŠEOBECNÉ ENCYKLOPEDIJE ¹⁴⁾

Adams [edemz] Ansel (1902–1984), amer. fotograf; představitel tzv. přímočaré (bezprostřední) fot., zaměřený hl. na portréty a zátiší, od 40. let také na dokumentaci proměn krajiny. Spoluzakladatel Skupiny f. 64 v San Francisku.

Adams [edemz] John (1735–1826), amer. politik. Účastník → amerického boje za nezávislost; delegát → kontinentálních kongresů. 1778–88 v dipl. službách; 1797–1801 prezident USA.

Adams [edemz] John Couch (1819–1892), angl. astronom a matematik. Z nepravidelnosti oběžného pohybu Uranu mat. předpověděl (1845, nezávisle na U. J. J. Le Verrierovi) polohu do té doby neznámé další planety. Od r. 1859 prof. astr. a geom. a od 1861 také ředitel observatoře v Cambridgeji. Zabýval se mj. pohybem Měsíce, meteorickým rojem Leonida a geomagnetismem. Je po něm pojmenován měsíční kráter, planetka č. 1 996 Adams a vnější prstence Neptunu.

Adams [edemz] John Quincy (1767–1848), amer. politik. 1809–14 první velvyslanec USA v Rusku; 1817–25 min. zahr. Podílel se na → Monroevě doktríně. 1825–29 prezident USA.

Adams [edemz] Samuel (1722–1803), amer. vůdce protibrit. odporu v Massachusetts 1763–76; zal. organizaci → Synové svobody a organizoval → bostonské pítí čaje. Podepsal → Deklaraci nezávislosti Spojených států amerických.

Adams [edemz] Walter Sydney (1876–1956), amer. astronom; 1923–46 ředitel observatoře na Mt. Wilson. Zabýval se studiem spekter Slunce a planetka č. 3 145 Walter Adams.

Adamsonová [edemsnová] Joy, vl. jm. Frederika Viktorie Gessnerová (1910–1980), přírodovědkyně čes. pův. Přes 40 let žila v Keni; kreslila, malovala a studovala život zejména afr. šelem, zabývala se ochranou fauny. Zavražděna pytláky. Autorka 12 knih, např. *Příběh lvice Elysi* (čes. 1968, zfilmováno).

Adana, m. v již. Turecku, na ř. Seyhan; 1,1 mil. obyv. (1996). Prům. text., stroj., tabák. a stav. hmot. dop. křivozatka, univ. (1973), muz. – A. zal. kolem r. 1400 př. n. l. Cheitty.

adaptabilita, přizpůsobivost – schopnost živých organismů přizpůsobit se měnícím se podmínkám vnějšího prostředí a vytvořit nové tělní, funkční n. soc. struktury (tzv. adaptace) podmíněné změnami genet. informace n. chování.

adaptace, přizpůsobení; 1. *biol.*, přizpůsobení organismů podmínkám vnějšího prostředí, důležitý aspekt v → evoluci organismů. V určitých podmínkách vnějšího prostředí mohou přežít a rozmnožovat se pouze organismy, kt. jsou svým morf. i fyziol. uspořádáním těmto aktuálním přír. podmínkám nejlépe přizpůsobeny (adaptovány). V tomto principu spočívá zákl. evol. rozrůznění. Morf. a fyziol. vlastnosti organismů mají vždy svůj podklad v → genech, proto je zákl. → evoluční genetiky

Adelaide, správní středisko Jižní Austrálie

adaptace organismů daným přír. podmínkám; 2. *psychol.* proces postupného přizpůsobování se chování, myšlení, postojů ap. jedince jeho životním podmínkám; 3. *sociol.* jednorázové či postupné (v. t. socializace) přizpůsobení se jedince jeho soc. situaci či prostředí.

adaptace vývojová, přizpůsobení – soubor procesů vedoucích v průběhu → fylogeneze ke změnám v organismu. Umožnily jedincům přizpůsobit se podmínkám prostředí, v němž žili. Získané nové nebo vhodné pozměněné anat., fyziol. a etologické vlastnosti umožňují druhu úspěšně přežít a předat je potomkům. A. v. je nejnápadnější u skupin živočichů, které se vyvinuly v geogr. oblastech dlouho izolovaných. Např. vačnatci v Austrálii se tvarově a funkčně adaptovali na téměř všechny typy prostředí a způsobů obživy. Adaptační změny vznikly genet. mutacemi, které vyvolaly změny v organismu (variaci určitého znaku). V přirozeném výběru měli větší šanci na přežití jedinci s variacemi vhodnějšími pro život.

adaptační radiace viz adaptivní radiace

adaptér, *tech.* přizpůsobovací článek ve struktuře systému. Zajišťuje kompatibilitu (např. mech., el., signálovou) na rozhraní dílech částí systému.

adaptivní radiace, adaptační radiace – rozvětvení pův. mateřské vývojové linie na více specializovaných linií dceřiných. A. r. bývá často spojována s osídlením nových biotopů (tzv. adaptační zón) přizpůsobením se novým životním a potravním podmínkám; nastává často po hromadných extinkcích (vymírání), obvykle spojených se snížením selekčního tlaku a s uvolňováním ekol. nik jiným, nově vznikajícím skupinám (např. vymření dinosaurů, pterosaurů aj. skupin během nejsvrchnější → křídly umožnilo rozvoj savců v třetihorách) n. po výrazných změnách v životním prostředí (např. oteplení, ústup kontinentálního ledovce, změna chemismu mořské vody).

adax, *Addax* – rod → savců z řádu → sudokopytníků. Jediný druh, a. nubický (*Addax nasomaculatus*), je ohrožený; přežívá ve stepi a polopoušti při již. okraji Sahary. Adaptován na život v suchých oblastech. Březost 8 měsíců, rodí se 1 mládě.

Addamsová Jane (1860–1935), amer. politička, soc. reformátorka a pacifistka. Podporovala vzdělávání mládeže a přistěhovalců, bojovala za volební právo žen; 1915–34 předsedkyně Mezinárodní ligy žen za mír a svobodu. 1931 Nobel. c. míru (s N. Murrayem Butlerem).

Addis Abeba, hl. m. Etiopie; 2 112 700 obyv. (1994). Hosp., polit. i kult. centrum státu; sídlo Afr. unie. Prům. obuv., stroj., potr. Dop. křivozatka, mez. letiště. Univ. (1961), muz. Hist. památky (katedrála, cis. palác, Pomník mučedníků) vesměs z 1. pol. 20. stol. – Addis Abeba zal. 1885 Menelikem II., od 1887 hl. m. Etiopie. V letech 1936–41 okupována Itálií. R. 1963 byla ve m. zal. Organizace africké jednoty.

Addisonova nemoc, onemocnění charakterizované chronickým nedostatkem → hormonů nadledvin. Příčinou vzniku je zánět, infekce n. nádorové onemocnění nadledvin. Projevy: nárůst únavy, slabost, nechutenství, průjmy, hubnutí; zvl. znakem je hnědá pigmentace na kůži.

adekvátní, přiměřený, shodný, odpovídající.

Adelaide [edelejɔd], m. na již. pobř. Austrálie. hl. m. → Jižní Austrálie; 1,1 mil. obyv. (2002). Prům. autom., chem., text., ropovod z vnitrozemí, rafinerie ropy. Význ. přístav (vývoz zeměd. produktů). Hist. stavby z 2. pol. 19. stol., moder. zástavba, množství parků. Univ. (1874). – Zal. 1836.

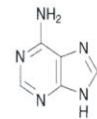
Adélard z Bathu (1090–1160), angl. filozof a teolog. Spojil nauku o stvoření s Démokritovým → atomismem.

Adéline země, Terre Adélie – fr. sektor v Antarktidě, mezi 136° a 142° v. d., již. od 65° j. š., součást → Francouzských jižních a antarktických území. Zaledněný vrch (max. 2 500 m n. m.). Výzk. stanice Dumont d'Urville.

Aden, Adan – přístavní m. v Jemenu na pobř. → Adenského zálivu; 401 000 obyv. (1993). Hosp. a kult. středisko, význ. nám. přístav. Prům. text., potr., tabák., petrochem. Získávání soli z mořské vody, rybolov, mez. letiště. – Starov. přístav, ve 4. stol. křesl., v 6. stol. dobyt Peršany, v 7. stol. Araby, 1839–1967 brit. kolonie, 1955–67 s vnitřní samosprávou, 1967–90 hl. m. Dem. Jemenu.

Adenauer Konrad (1876–1967), něm. křesťanskodem. politik; dlouholetý starosta Kolína n. Rýnem, jeden ze zakl. CDU (1950–66 předseda), 1949–63 spolkový kancléř. Zasloužil se o začlenění SRN do západoevř. struktur a nápravu vztahů s Francií.

adenin, 6-aminopurin – purinová báze. Bílá krystalická látka (t. t. 360–365 °C). Ve formě nukleotidů součást → DNA i → RNA, přenašečů energie v metabolických procesech a přenašečů informace v buňkách (ATP, ADP, cAMP; v. t. adenosinfosfáty) a řady → kofaktorů enzymů (NAD(P), FAD, koenzym A, kobalamin). V. t. báze nukleových kyselin.

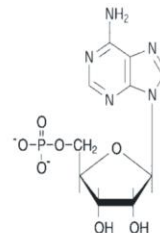
adenin

adenohypofýza, *adenohypophysis* – přední lalok → hypofýzy; → endokrinní žláza; vylučuje → hormony stimulační činnosti dalších endokrinních žláz v těle. Řízena z → hypothalamu. V. t. neurohypofýza.

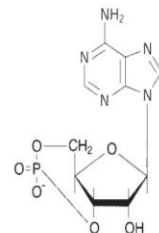
adenom, z řec. *adén* žláza; nezhužovaný nádor vycházející ze žlázkového epitelu.

adenosin, purinový ribonukleosid; slouč. → adeninu, který je β-glykosidovou vazbou vázán na aldopentosu D-ribosu. Složka ribonukleových kys. Jeho fosforylované formy jsou → adenosinfosfáty.

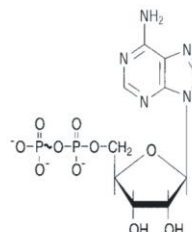
adenosinfosfáty, adeninribonukleotidy – látky, kt. zajišťují skladování a přenos chem. volné energie v buňce. Nejdůležitější je adenosintrifosfát (ATP), jeho štěpením vzniká adenosindifosfát (ADP) nebo adenosinmonofosfát (AMP, adenylová kyselina). Uvolněná energie může být využita pro pohyb (např. ve svalcích), pro → aktivní transport nebo pro vznik energeticky náročných

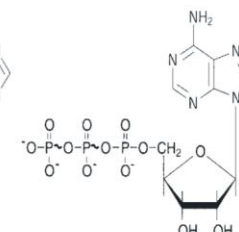
adenosinmonofosfát (AMP)

cyklický adenosinmonofosfát (cAMP)

adenosindifosfát (ADP)

adenosintrifosfát (ATP)

adenosinfosfáty

8.5. UKÁZKA ZE SLOVNÍKU CIZÍCH SLOV¹⁵⁾

<p>Zim apod., které patří občanu nebo státu postouzenému diskriminací</p> <p>diskriminát [dy-] m. (6. j. -u) <i>mat. výraz, který je ve vztazích pro řešení algebraických i rovnic pod druhou odmocninou a který rozhoduje o tom, zda jsou kořeny uvažované rovnice reálné i. i. imaginární</i></p> <p>diskriminovat [dy-] ned. i dok. (koho, co) provádět, provést diskriminaci i něčeho, něčeho</p> <p>diskurs [dy-] (hovor, diskurs) m. (2. j. -kur-su [-zu], nikoliv -kurzu) <i>řídč. rozmluva, rozhovor</i></p> <p>diskursivní [dy-zi-] diskursivní [dy-zi-] příd. postupující racionálně (v. racionální; op. intuitivní)</p> <p>diskuse [dykuse; nikoliv -ze] ž. i. výměna názorů, obvykle ve shromáždění, mající vst k vyjasnění, vyřešení nějaké otázky; rozprava, rokování, rozhovor 2. veřejná rozprava sledující rozvinutí iniciativy i mas n. hromadné objasňování problémů širokého dosahu</p> <p>diskusní [dykusní; nikoliv -zní] příd. 1. k diskuse i 2. nejasný, nejistý, sporný, o kterém je možno n. třeba diskutovat</p> <p>diskutábil [dy-] příd. neskl. <i>zast. ob. diskusní 2. i</i></p> <p>diskutabilní [dy-] příd. <i>kříž. diskutovatelný, diskusní 2. i</i></p> <p>diskutovat [dy-] ned. i o čem, <i>nespr. co; s kým o čem, o čem; k čemu</i> 1. mluvit v diskusi i 2. <i>mat. (co) provádět diskusi (rozbor možnosti, jak vyřešit úlohu)</i></p> <p>diskvalifikace [dy-] ž. zbavení kvalifikace i, ubírání upírání způsobilosti, hodnoty; mravní d. = odsudek; <i>sport. (v individuálních sportech) vyřazení ze soutěže během utkání n. po něm, neuznání dosaženého výkonu</i></p> <p>disklace [dys-, dyz-] ž. 1. rozmístění, rozložení (objektů, voj. útvarů aj.) 2. <i>geol. zlom (tj. porušení původního uložení hornin, např. pokles, přesmyk) 3. med. posunutí kostních úlomků zlomené kosti</i></p> <p>disociovat [dy-] ned. i dok. <i>kříž. (co, koho) oddělovat, oddělit, štěpit, rozštěpit; chem. provádět, provést disociaci, tj. rozštěpení molekuly i fyzikálním působením (např. teplem)</i></p> <p>disonance [dyso-] ž. <i>hud. nelibozvuk (op. konsonance) i; přen. nesoulad (např. v rodině)</i></p>	<p>disparitní [dy-] příd. <i>kříž. nestejnorodý, různý</i></p> <p>disparita [dy-] ž. <i>kříž. nerovnost, různost</i></p> <p>dispečer [dy-] m. <i>odh. pracovník řídící ústředně chod provozu; železniční úředník, řídící ústředně dopravu nebo její určitý úsek (d. staniční, provozní, přepravní, kontrolní, lokomotivní, vozový, výrobní, elektrodispečer)</i></p> <p>dispečink [dy-] m. <i>odh. ústřední řízení složitějšího chodu výroby, dopravy ap. zvláštním (dispečerským) zařízením</i></p> <p>dispens [dy-] ž. (2. j. -e [-ze]), <i>řídč. dispensze, dispense [-ze] ž. úleva od nějakého zákonného opatření; zproštění, osvobození (od čeho), prominutí (čeho)</i></p> <p>dispensace, dispense [dy-za-] ž. i. <i>kříž. udělení dispense i 2. lékař. zhotovení a vydání léků; (dř.) součást receptoru i) taxy i</i></p> <p>dispensarizovat, dispensarizovat [dy-za-za-] ned. i dok. (koho, 4. p.) <i>med. pojmat, pojmot do dispensární i péče</i></p> <p>dispensární, dispensární [dy-za-] příd. <i>med. d. péče = soustavná péče (vyhledávání, předvolávání na vyšetření, léčeni atp.) o určité skupiny zdravotních n. někt. nemocí se závažnými chorobami</i></p> <p>dispensovat, dispensovat [dy-za-] dok. <i>kříž. (koho od čeho) udělit dispens i; zprostít (koho čeho), prominout (komu co)</i></p> <p>dispergovat [dy-] ned. i dok. (co) 1. <i>chem. rozptylovat, rozptýlit (např. olej ve vodě) 2. fyz. rozkládat, rozložit (např. světlo)</i></p> <p>disperze, disperse [dy-ze] ž. 1. <i>chem. rozptýlení (v. dispergovat) 2. chem. směs látek, z nichž jedna je jemně rozptýlena v druhé 3. fyz. rozložení bílého světla na barevné složky lomem 4. <i>hvězd. atmosférická d. = rozklad světla hvězd ap. při průchodu atmosférou, takže se hvězdy jeví protažené v stráně svíslé spektrum i 5. <i>matem. statistika řídč. rozptyl (průměr číverců odchylek od aritmetického i průměru), hodnota, je- jimž odměcením dostaneme směrodatnou odchylku, důležitou charakteristiku i souboru, udávající, jak jsou porovnané hodnoty rozptýleny kolem aritmetického i průměru; zn. S</i></i></i></p> <p>display [dysplej] m. <i>zobrazení nějaké hodnoty (např. na obrazovce oscilografu i); zařizení pro toto zobrazení</i></p>
<p>disponen [dy-] m. (dř.) obchodní zaměstnanec mající plnou moc k zastupování majitele</p> <p>disponibilita [dy-ny-] ž. <i>odh. možnost disponovat i někým, někým 2. ned. i dok. (koho k čemu, pro co) ž. příznivě uzpůsobovat, uzpůsobit, získávat, získat 3. být disponován (op. indisponován): být v dobré tělesné n. duševní kondici 4. ned. i dok. <i>kříž. (co) rozvrhovat, rozvrhnout</i></i></p> <p>dispoice, dispoice [dy-zi-] ž. (2. mn. -ic, -ic) 1. <i>možnost volného použití, volně použít; dát zaměstnanec k d-i = nahradit k přemístění n. propuštění 2. (k čemu; pro co) sklon, náchylnost, předpoklady 3. rozdělení, rozvrh, plán; architekt. architektonická d. = půdorys i výškový rozvrh stavby, uspořádání jejího i tímový rozvrh prostoru podle jejího účelu; <i>hud. d. varhan = rozvrh hlasových rejstříků, rozdělení hlasů 4. ž. d. hlášení záteže dispoiční i n. výchozi stanici pro manipulaci i, vlečkové aj. vlaky</i></i></p> <p>dispoiční, dispoiční [dy-zy-] příd. <i>ekonom. d. fondy = fondy i k volnému nakládání; <i>práv. d. právo = právo volně nakládat nějakou věcí; ž. d. stanice = stanice, jež na tratích i) příslušejících ohlazuje zavedené a odkvěnuté vlaky a mimořádnosti v dopravě, zpravuje vlaky o mimořádnostech, ohlašuje zprávy o odjezdu vlaků a zejména plánuje a řídí odvoz záteže ze stanic dispoičních (posádkami stanicem)</i></i></p> <p>dispozitivní [dy-ty-] dispozitivní [dy-zi-ty-] příd. <i>práv. d. norma = předpis povolující stranám volně upravovat podmínosti právního poměru</i></p> <p>disproporce [dy-] ž. <i>2. nepoměr, neúměrnost; <i>ekonom. d. mn. = porušení nutných kvantit. i poměrů uvnitř společ. dělbý práce mezi množstvím práce vynaložené na výrobu různých výrobků ve vztahu k rozsahu jejich spotřeby, spotřeby (op. ekonomické proporce i)</i></i></p>	<p>disproporcionalita [dy-] ž. <i>kříž. nepoměr, nepoměrnost, disproporce i</i></p> <p>disput [dy-] <i>zast. disput [dy-] zast. m. (6. j. -u) dispute i</i></p> <p>disputace [dy-] (hovor, a zast. disputace) ž. <i>poněk. zast. vědecká rozprava více účastníků o odborných otázkách (zprav. na univerzitě), učení hádká; diskuse i, debata i</i></p> <p>disputovat [dy-] ned. <i>poněk. zast. (o čem) účastnit se dispute i</i></p> <p>distální [dy-] příd. <i>anat. vzdálenější (od určitého bodu orgánu n. od určitého orgánu); op. proximální i</i></p> <p>distance [dy-] <i>ob. distanc (hovor. distancce, distanc) ž. 1. <i>kříž. vzdálenost; hovor. stát (být) na distanc = přen. chovat se určitě, zdrženlivě; ž. d. organizační útvar výkonové služby; traťová, sdělovací a zabezpečovací d. (podle ruštiny) 2. řídč. odstup 3. distanc, distanc sport. slang. zastavení činnosti na určitém do- bu, distancování</i></i></p> <p>distancovat [dy-] ned. i dok. (koho, co) vylučovat, vyloučit z veřejné aj. činnosti; <i>sport. slang. kříž. distancovat = zastavit sportovce (někdy oddíl) činnosti na určitém dobu; d. se ned. i dok. (od koho, čeho) vzdalovat se, vzdálit se, zříkat se, zříci se (koho, čeho), nechtít mít nic společného s něčím</i></p> <p>distancní [dy-] příd. <i>sport. d. závod = vytrvalostní, vytrvalecký na velkou vzdálenost; d. lhůta = vylučovací (na určitém dobu); <i>tech. d. kolík, šroub, trubka = rozpěrači, tj. udržující vzdálenost dvou součástí</i></i></p> <p>distichon [dysty-] s. (2. j. -cha, 6. mn. -chách, -ších) <i>liter. dvojeřší; elegické d. = dvojeřší složené z daktylského i hexametru i pentametru i</i></p> <p>distingovaný [dysty-] <i>řídč. distingovovaný (dř. ps. distinguovaný) příd. uhlazený, jemný (d. chování, vystupování atp.)</i></p> <p>distinke [dysty-] ž. 1. <i>odznak hodnosti, hodnost 2. <i>kříž. rozdí, odlišnost 3. ž. jemnost, užšílost (chování atp.), distingovanost</i></i></p> <p>distinktivní [dysty-] příd. <i>kříž. rozlišovací; <i>jez. d. plátmost hlásky (hlásky má schopnost rozlišit význam slova; dáš -- máš; náš -- váš); d. vlastnost (rys), rozlišující příznak -- v. tonem, varnata</i></i></p> <p>distinto [dystyn-] distinuto [dystynúto] přisl. <i>hud. jasně, zřetelně</i></p>

9. ŽIVOTOPIS

Jmenuji se Radka Petrakovičová (rozená Suková). Narodila jsem se 30. září 1978 v Náchodě. Otec je chemický technik, matka má vystudovanou farmaceutickou fakultu v Bratislavě na Univerzitě Komenského.

V letech 1985-1993 jsem navštěvovala ZŠ ve Velkém Poříčí nad Metují, poté jsem na jeden rok přešla na ZŠ T. G. M. Masaryka v Náchodě. V roce 1994 jsem nastoupila na gymnázium v Broumově, kde jsem v roce 1998 složila maturitní zkoušku. Poté jsem absolvovala pomaturitní přípravný kurz se zaměřením na studium farmacie v Dobrušce při Univerzitě Karlově. V roce 1999 jsem nastoupila na FaF v Hradci Králové.

V roce 2004 jsem se provdala. Manžel pracuje jako provozní mistr.